శ్రీ

వైజయంతీవిలాసము

అను

విప్రనారాయణచరిత్రము.

ఇది

సారంగు-తమ్మయామాత్యునిచే

రచియింపఁబడి

శ్రీ రావుబహదూరు కందుకూరి వీరేశలింగముపంతులు

సరిచూడఁబడి

యస్. గున్నేశ్వరరావుబ్రదర్సువారికై

శ్రీచింతామణీముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రింపఁబడియె

రాజమండ్రి.

1924

దీనివెల రు 0—8—0 లు

పీ ఠి క.

నీతిబోధక మగునీవైజయంతీవిలాసమును మిగుల మనోహర మగుశైలిని రచియించిన కవి సారంగు తమ్మయ్య. ఈతఁడు వావిలికొలను గోత్రుఁడు. భారద్వాజగోత్రుఁడు. నరసింహామంత్రి పుత్రుఁడు. సారంగు తమ్మయామాత్యపౌత్రుఁడు. నాలుగాశ్వాసముల పద్యకావ్యముగా రచియింపఁబడిన యీవైజయంతీవిలాసమునందు విప్రనారాయణుఁ డనెడి యాళ్వారుచరిత్రము మిగుల రమణీయముగా వర్ణింపఁ బడినందున దీనికి విప్రనారాయణచరిత్ర మనియు నామాంతరము గలదు. ఈవిప్రనారాయణునికే భక్తపాదరేణు వని యర్థమిచ్చు తొండరడిప్పొడియాళ్వా రని యఱవపేరు. ఈపుస్తకమునందలి కవిత్వము మనోహరముగానే యున్నను నందందుఁ గవిత్రయమువారి ప్రయోగములకు విరుద్ధము లయినప్రయోగములు గానఁబడుచున్నవి.

ఇందలికథయు మిక్కిలి యింపుగా నుండును. విప్రనారాయణుఁ డనువైష్ణవబ్రహ్మచారి కావేరీతీరమున శ్రీరంగక్షేత్రమునందు నొక పూలతోఁట నాటించి యందు వసించుచు మాధుకరవృత్తిచే జీవించుచు భక్తితో శ్రీరంగనాయకునకుఁ దులసిమాలల నర్పించుచుఁ గాలము గడపుచుండెను. ఇట్లుండఁగా మధురవాణియు దేవదేవియు ననువేశ్య లక్క చెలియం డ్రిద్ద ఱాతని నాపుష్పవాటిలోఁ జూచి యాతనినిష కద్భుతపడి భక్తితో మ్రొక్కఁగా నతఁడు వారిమ్రొక్కు గైకొనక పోయెను. అప్పుడు దేవదేవి యలిగి యప్పతో నెంతయు నొదిరించి పలుకఁగా మధురవాణి చెల్లెలి నూరార్చుచు నెట్టకేలకు శాంతచిత్తను జేసి యతనివైరాగ్యమును గొంత ప్రశంసించెను. అప్పమాట లంగీకరింపక బహువిధంబులఁ జెల్లె లావీరవైష్ణవుని విటుని జేయవచ్చు నని యు, అప్ప యతని నట్లు చేయుట సాధ్యము కాదనియు వివాదపడిరి. దేవదేవి తా నావైష్ణవబ్రహ్మచారిని విటునిజేసి యింటికిఁ దేలేకపోయిన పక్షమునఁ దాను వేశ్యావృత్తిని విడిచి దాసి నయ్యెద ననియు మధుర

వాణి యతని నట్లు చేయఁగలిగినయెడలఁ దాను దేవదాసీత్వము విడిచి యుండెదనని మర్యాద ననియు నొండొరులతోఁ బంతములు పలికిన మీఁదట దేవదేవి తనరత్నాభరణములను గస్తూరితిలకమును దీసి తులసిపూసల పేరులను దరుమణి నామమును వేసి దాసివేషముం బూని, దాసరిసానినై తిన్నఁగా విప్రనారాయణుఁడున్న యారామమునకుఁ బోయి యాతనికి నమస్కారము చేసి, హేయభాజనమయిన వేశ్యావృత్తిపై విరక్తి పొడమినట్లు నటించి, వేశ్యావృత్తిని నిందించుచు దియ్యని మాటలు చెప్పి యాతని చెంతఁ జేరి పరిచర్య చేయుచు దాస్యవిషయమున మెల్ల మెల్లఁగా నాతని యుల్లము కలంపఁ జొచ్చెను. ఇట్లు కొంతకాలము దాసురాలి ప్రాపు గలుగుటచేతను విప్రనారాయణుని సజ్జనత్వమైన హృదయము దినదినక్రమమునఁ గరఁగి కటికంటను బలచన్నై దేవదేవి మనస్సుతో నైక్యమయ్యెను. అంతట గురువే దాసురాలికి దాసుఁడయి పరిచర్య చేయ సాగించి, వేఁడుకొనఁగా మొట్టమొదట నాట్యకారాంగన నీతులుఁ జెప్పి యాతనిచేత బ్రతిమాలించుకొని భాగవతకైంకర్యము సంగ్రహించి తుద కాతని కంటి బంటును జేసి తనయింటికే కొనిపోయి పందెము గెలిచెను.

ఇట్లా వైష్ణవభటుని విటుని జేసి తెచ్చి యిల్లు చేర్చిన తరువాత వేశ్యమాత తగులుకొని కూఁతునకు బుద్ధిచెప్ప మొదలుపెట్టెను. తాను బట్టిన ప్రతిజ్ఞ నెరవేరినందున కూఁతురును దల్లిమాటలకు సంతోషించి కొత్తయల్లుని నిల్లువెడలింప దల్లిం బురికొల్పిన నాసన్నంగై కొని వేశ్యమాత నూతనజామాతను జేరి కసరి సాగనంపగ నాభాగవతోత్తముఁడు వేశ్యాగృహము విడిచి తనకుటీరము చేరి తనహృదయేశ్వరిని తలఁచి చింతిల్లుచుఁ బ్రియురాలి గుణసంపత్తిని బ్రశంసించి యడియాసపడుచు భూలోకమున వేశ్యలకుఁ దల్లులను సృష్టించినందులకు బ్రహ్మదేవుని నిందించుచుఁ బరితపింపఁ జొచ్చెను.

వేశ్యాసంపర్క మెట్టిదృఢమనస్కుల నయినను ననర్థములపాలు చేయకమాన దనుముఖ్యాంశమును జక్కఁగా బోధించు నీగ్రంథమును శ్రీచింతామణీముద్రాక్షరశాలను గాసిసదాదిగ ముద్రింపఁ

లము. బహువ్యయప్రయాసలకు లోనయి యుత్తరహ రోత్తమప్రబంధములఁ బ్రకటించి, యాంధ్రప్రపంచమునకు పకారము గావించిన వర్తమానాంధ్రకవితాపితామహులైన బ్రహ్మశ్రీ రావుబహద్దూరు కందుకూరి వీరేశలింగము వారు మా యుద్యమములయెడ దయార్ద్రహృదయు లయి, మా కొసంగఁదగవలసిన యనేకలమునందు సహితము ప్రయో జనమకియ్యఁ దలఁచిన ప్రకటనపు ద్రవ్యపత్రికల నతిజాగరూక వ్రాఁతప్రతుల ననేకములఁ బరిశీలించుచు మాకెంతయుఁ బ్రోత్సాహకరంబుగ నుండునట్లు సరిష్కరించినందులకు వారియెడ మిగుల కృతజ్ఞుల మగుచున్నారము

భాషాభివృద్ధికరములు నీతిబోధకములు నగు నిట్టిపూర్వకవి ప్రణీతము లగునముద్రితగ్రంథము లెవ్వరియొద్దనైన నున్నయెడల వానిం బంపినఁ గృతజ్ఞతాపూర్వకముగఁ గైకొని వానిం బ్రకటించెద మని సంతోషపూర్వకముగాఁ దెలియఁ జేయుచున్నారము.

రాజమహేంద్రవరము,
24—5—06.

యస్. గున్నేశ్వరరావు బ్రదర్సు.

రెండవకూర్పు పీఠిక.

ఆంధ్రభాషాభిమానులారా!

ఈయుత్తమగ్రంథముయొక్క మొదటికూర్పు ప్రతులన్నియు స్వల్పకాలములోనే విక్రయింపఁబడినందున ననేకులు ప్రతులకు వ్రాయుచుండుటచే దీనినిప్పుడు మరల ముద్రింపించితిమి. ఇది యందఱుఁ జదివి యానందింపఁదగిన గ్రంథమని వేఱుగఁ జెప్పనక్కరయే లేదు. ఇంక నిట్టి యత్యంతమనోహరగ్రంథములు ముద్రింపించు ప్రోత్సాహము నాంధ్రదేశీయులు గలిగించెదరని హృదయపూర్వకంబుగా నమ్ముచున్నారము.

రాజమహేంద్రవరము,
12—7—1924.

యస్. గున్నేశ్వరరావు బ్రదర్సు.

వైజయంతీవిలాసము

అను

విప్రనారాయణచరిత్రము

———:)o(:———

ప్రథమాశ్వాసము.

అవతారిక.

ఉ. శ్రీవసుధాసుతాంఘ్రి వివరింప శిరీషదళోపమాన మీ
తన్మనరుకేల్మి సద్గుణకర్కశ మశ్మము మెట్టఁ బల్కె నె
ట్లీవసుధామరుం డనుచు నింతులు పల్కఁగ నంటఁ గొంచులో
కావనుఁ డైన పెండ్లికొడు కస్మదభీప్సితముల్ ఘటించుతన్.

చ. జనులరు దండనాథునకు చావలతన్ దరియంగఁ జూచి లో
నినుపఁగఁ గూర్మినీడలను నెమ్మి రహిన్ బరి విప్ప నయ్యెడన్
గనుఁగొనువారికి న్గలిగెఁగన్నులపండు వటంచు నెచ్చెలుల్
ననుపులు పల్కఁ గన్గొనల నవ్వు ధరానుత మమ్ముఁ బ్రోవుతన్

చ. మిహిరతనూనపాద్యుతుల మించి సమంచదుదారశక్తిచే
బహిరబహిస్తమస్తతులఁ బాపుచు శేషశయానుకార్యని
ర్వహణసమర్థమై యతిపరంపరఁ బెంపెసలార్చు నస్మహా
మహామునుదర్శనం బెపుడు మత్కృతిఁ గూర్చుఁ బ్రసన్న భావమున.

క. అమరఁగ నేఘను శేష
త్వము తగ శేషిత్వ మర్థవంతం బగుఁ ద
త్కమలాక్షున కట్టిసహ
స్రముఖుండు వచఃపరంపరల్గృపసేయున్.

శా. దాసుం డై సఖుఁ డై తురంగమయి చిత్రచ్ఛత్రమై మేల
పై సింహాసనమై సుమవ్యజనమై యంకోత్తమం బై రమే

శా. ఆసారంగధరుండు గంగ మనుభార్యారత్నము న్బెండ్లియై
వాసి న్వన్నెయు రా మెలంగి కనియె న్వంశావను న్బావను
న్భాసప్రమాద్గణకావతంసనిరతాభ్యుద్గీతనానాకళా
ధీసంధానసురేంద్రమంత్రి గిరిమంత్రి న్మంత్రిమాదారమున్. 19

క. గిరిమంత్రిమౌళిచంద్రమ
తరుణీమణియందుఁ గనియె దానకళాభా
స్కరతనయుని ధరఁ దమ్మన
ధరధైర్యు ననూనశౌర్యుఁ దతగాంభీర్యున్. 20

మ అనఘుం డాగిరిదండనాయకునితమ్మామాత్యసద్దానసం
జనితోదారయశోవిలాసములు నిచ్చల్ గేరు మందాకినీ
ఘనసారామృతహారహీరసురరాడ్గంధర్వగంధేభచం
దనమందారసుధాంశుబింబములయందంబుల్ వినిందించుచున్. 21

ఉ. తమ్మనయంబుఁ బ్రోచుటకు ధారుణి బంధులు బంధుపారిజా
తమ్మన రామభక్తి గని తాత్వికులెల్లను వీని చారచి
త్తమ్మనఁ జూపులం దనిసి ధార్మికు లీతని దెంతమంచివృ
త్తమ్మన నాగిరిప్రభునితమ్మన మించె నుదంచితస్థితిన్. 22

ఆ. తమ్మమంత్రి గాంచెఁ దిమ్మాయియందు సం
దనుల శౌర్యసింహు నారసింహుఁ
జతురబుద్ధిచంద్రు సత్కళాగణచంద్రు
గిరిచమూపరేంద్రుఁ గీర్తిసాంద్రు 23

వ. అక్కుమారరత్నంబులయందు. 24

క. సారంగు తమ్మమంత్రికు
మారుఁడు నరసింహమంత్రి మహి రహిఁ గెక్కెన్
ధారాళదానకమదమ
పౌరుషగాంభీర్యధైర్యపటుశౌర్యములన్ 25

సీ. ఏమంత్రిదాతృత్వ మినతనూభవకల్ప
భూజాతమేఘుల కోజఁబంతి
యేమంత్రిమతిలీల యిభవక్త్రషణ్ముఖ
స్వ[illegible]రధీశగురుమనీషలకు సాటి
యేమంత్రిసత్కీర్తి హిమశైలకైలాస
పర్వతేందులకు సౌభాగ్యధాత్రి
యేమంత్రివిక్రమం బింద్రనందనభీమ
చర్యలకును నతిస్మారకంబు
పరఁగ నేమంత్రి తేజంబు పవనమిత్ర
భానుభవఫాలలోచనప్రభల కుద్ది
యాతఁడు బుధబంధులోకసన్నుతికిఁ దగఁడె
మంత్రికులమౌళి నరసింహమంత్రిమౌళి 26

క. సారమతి యాన్నృశింహుఁడు
వారాశిగభీరుఁ డతులవైభవమున గౌ
రీరమణి నీశుఁడుం బలె
నారూఢాన్వయ వరించె నక్కమసాధ్విన్ 27

సీ. అశ్రాంతశాంతిదాంత్యతులవర్తనముల
నలయరుంధతిసాటి యక్కమాంబ
కళ్యాణరూపసౌశీల్యలక్షణముల
నవనిపుత్రికపోల్కి యక్కమాంబ
ప్రణుతపాతివ్రత్యగుణవైభవంబుల
ననసూయ పెన్నుద్ది యక్కమాంబ
యతిథిసంతర్పణవ్రతవిధానంబుల
నన్నపూర్ణకు జోక యక్కమాంబ
యనఁగ లక్ష్మీకటాక్షవీక్షానులబ్ధ
సకలసంపత్సమృద్ధిచే జగతియందుఁ

బొగడఁ దగు నస్మదాదికపుత్రజనని
హరికృపాలంబ నరపయ్యయక్కమాంబ. 28

చ. అనఘుఁడు తన్నృసింహవిభుఁడాసతి యక్కమయందుఁ గాంచెమం
దనుపమవర్తనుం డగునవంతన మంత్రిశిఖామణిం దనుజు
ఘనుఁ డగువేంకటాద్రి గణకప్రభుఁ జన్నతు నాసహోదరుల్
చనువున వామదక్షిణభుజంబులు వోలె సహాయులై తగన్. 29

చ. ఇనసమతేజు లౌనృపుల నెల్ల మహమ్మదుశాహి యేలు నీ
యెనుబదినాల్గుదుర్గముల నేలినయేలిక గోలకొండఁ ద
ద్ఘననగరీస్థలిన్ గరణికం బొనరించెడు దమ్మనామాత్య యా
జనపతి రమ్ము పొమ్మనఁ బ్రజల్ జయవెట్ట గృహస్థు లౌనరన్. 30

వ. అట్టివంశంబున మహోన్నతుండనై వివిధభోగంబు లనుభవించుచు
నుండ నొక్కనాఁడు. 31

సీ. రవికోటిరుచిపెంపు రవణించుమణి
కిరీటంబువాఁడు సులలాటంబువాఁడు
ప్రతి లేక తనుజోక భాసిల్లుసిరి
పేరిజోటివాఁడు సువర్ణపాటివాఁడు
కరుణారసము మించుకమలాలి వర్షించు
చూపువాఁ డెన లేనిరూపువాఁడు
పలువన్నె యలమించు దులకించుడా
మూపువింటివాఁ డభ్రంబువంటివాఁడు
నగుమొగంబున నెలవంక నలిక మైన
తిరుమణి ధరించువాఁ డొక్కదివ్యపురుషుఁ
డెదుట నిలుచుండి నాపేర నీవు సేయు
కావ్య మంకిత మొనరింపు భవ్యసరణి. 33

క. అని పల్కినంతలో మే
ల్కని నలుదిక్కులును గలయఁ గన్గొని స్వప్నం

బునఁ గులదైవము రఘుపతి
నను ధన్యునిఁ జేయ వచ్చినాఁ డని తెలివిన్. 33

వ. ఆహా మత్పూర్వకృతసుకృతపరిపాకం బతిమధురమధురసాస్వాదనం బున వెగటువడునతండు కట్వామ్లాదికంబు రుచి గొనుచాదంబునఁ బురాతనప్రాచేతసముఖ్య మహాకవివచస్సుధారసంబులు గ్రోలు వీనుల శ్రీరామచంద్రుండు మదీయాల్పసారవాక్యంబు లానుటకు నుత్సహించెఁ గృతార్థుండ నైతి మత్సంకల్పంబు సఫలంబయ్యెనని కృతనిశ్చయుండ నై యమ్మహానుభావునకు. 34

షష్ఠ్యంతములు.

క నుభగనిజపాదుకాఖ్య
ప్రభులంబనభూరిరాజ్యపదభరతునకున్
సభయశరణాగతామర
శుభరతునకు నతులసద్యశోభరితునకున్. 35

క. భీ రదిక్కటకరటిఘ
టాకట నిర్భేదచాపటంకారునకున్
భూకాంతాపీరభ్రా
జ్యాకిణకర్కశభుజావిటంకారునకున్. 36

క. ఖలతాటకావిపాటన
బలదర్పితసన్మహర్షి భావితరక్షః
కులహింసాపేతునకును
జలనిధివై కుంఠతులితసాకేతునకున్ 37

క. రక్షోగణవిక్షోభణ
దక్షోద్భట బాణధాళధళ్యాహతదృ
గ్వీక్షుడివాంధవివక్షువ
కక్షీణవచోనుదక్షహాస్రాక్షునకున్. 38

క. శ్రీమహిళామూర్త్యంతర
భూమిసుతాయోగయోగ్యభువనాద్భుతశ్రీ
ఖామఁగళాంగజితసు
త్రామమణిస్తోమునకును రఘురామునకున్. 39

వ సమర్పణంబుగా నభ్యుదయపరంపరాభివృద్ధిగా నభిమతార్థసిద్ధిగా నారచియింపంబూనిన వైజయంతీవిలాసంబునకుం గథాక్రమం బెట్టి దనిన. 40

శ్రీరంగపురవర్ణనము.

సీ నిలిచె నేరాజధానిఁ బయోరుహాసను
సజ్జపూల ననంతశయనమూర్తి
చెందె నేకటకంబునందు సంతతసర్వ
పరిపూర్తితోడఁ ద్రిపాద్విభూతి
పుట్టి రేపట్టణంబునఁ దృణద్రుమలతా
మూర్తులై తన్నిత్యముక్తవరులు
ప్రవహించె నేవీటఁ బరిఖావిభూతి
నవ్విరజాప్రవంతి కావేరిపేర
వేదశృంగంబు నోంకారవిగ్రహంబు
నైన శ్రీరంగదివ్యవిమానరాజ
మెచట నివసించె నిల దాని నెన్నఁదరమె
పుణ్యనికరంబు శ్రీరంగపురవరంబు. 41

సీ. ఆసించు నెవుడు నత్యాసక్తి నమ్మహా
నటుడు నేనగరిఁ గోణంగి యగుట
వాంఛించు వాగ్వధూవరుఁ డతిప్రేమ
నేపట్టణంబున మూగవారుఁదనము
కాంక్షించు నింద్రుఁ డుత్కంఠతో
నేరాజధానిలోపల నుపాదానపరత

కామించు దేవర్షిగణము లేపెనుఁబ్రోల
శ్వపచపక్షిమృగాదిజంతువృత్తి
విరజ కావేరియై పుట్టి పరిఖ గాఁగఁ
బరమపదవల్లభుఁడు రంగభర్త పేర
నాయకుఁడు గాఁగ వైకుంఠనగరి తాన
యైనశ్రీరంగపురము శక్యంబె పొగడ. 42

చ. రమణ జెలంగునన్నగరిరంగవిమానశిఖాంతరత్నకం
భములు నిజద్యుతిం బొదువఁ బ్రత్యహముం జను హేళిచూచి డెం
దమున సదా భజించు నసుదార్చురమాపతియే తదేకర
త్నముగ ననంతరత్నత వృథా యనుచుం దదుపాస్తతేజుఁడై. 43

ఉ. ఏతతిఁ జంద్రపుష్కరిణి నీఁతలు వెట్టుమవేల్పుఁజా లుభ
స్నాతృజనాఘముల్ చనెడుచందముఁ దజ్జలజాతభృంగసం
ఘాతము లుప్పరం బెగయుకైవడియుక్ వివరింప నొక్కటీ
రై తెలియుంగ రామి నొకయప్పటికిక్ బరికించు ఝంకృతిక్. 44

తే. సారెసారెకుఁ బొరకర్పూరగంధు
లాడుకావేరినీటఁ బెం పైనపైరు
పంటధాన్యంబు లచ్చటఁ బండు గానఁ
బుడమిలో వడ్లు కర్పూరభోగులయ్యె. 45

వ. అందు. 46

సీ. అలికాదికాంగంబు లనుగతశ్రీచూర్ణ
ధవళోర్ధ్వపుండ్రబాంధవము నెరప
వదనాంబుజములు దివ్యప్రబంధాను
సంధానవాసనతోడ నంటు సేయఁ
గంఠదేశంబులు కమలాక్షతులసికా
మాలికాసౌహార్దలీల నడప

ఛాహుమూలములు శుంభత్సుదర్శన
పాంచజన్యలాంఛనమైత్రి సంఘటింప
నాజవంజవఘోరమహాబ్ధిమజ్జ
దఖిలచేతనసంరక్షణావతీర్ణ
విష్ణుపర్యాయమూర్తులై వీట నుండ్రు
భాగవతు లాత్మవిద్యానురాగవతులు. 47

సీ. రమణీయతేజోవిరాజులు రాజులు
పటుపరాక్రమసముద్భటులు భటులు
నిజబలాధరితదిగ్గజములు గజములు
హరిణవేగజితార్కహరులు హయులు
వివిధకృషిప్రవిబుధులు విబుధులు
కవితాభిరామకుశలులు కవులు
రతిరాజకంఠహారమణులు రమణులు
వసుధర్మవర్తనుల్ వర్తకులును
కలిగి కైవల్యఫలదాయకస్థితిందరి
భూమిరుహవల్లి యైనయప్పురమతల్లి
విలయమునను నశ్వరముగాక వెలయ నరసి
శాశ్వతంబుగ నేలు నధీశ్వరుండు. 48

సీ. విలయసన్న్యగ్రోధదళశాయి శాంబరి
బాలకుండు త్రిలోకపాలకుండు
కమలాకపోలకుంకుమపత్రరచనా
విచక్షణుండు గజేంద్రరక్షణుండు
వివిధషోడశసహస్రవిలాసినీ మనో
రంజనుండు నిశాటభంజనుండు
సనకాది సంయమీశ్వరలోచన చకోర
చంద్రుండు సుధాబ్ధిమందిరుండు

చరణనీరాజనక్రియా చరణకలిత
నమదుమాసఖ శతముఖ ప్రముఖ దివిజ
రాజకోటీర కోటీవిరాజితాబ్జ
రత్ననీరాజితవిభుండు రంగవిభుఁడు. 49

తే. ఆమహాదేవు కరుణాకటాక్షవీక్ష
ణప్రభావంబువలన నిజప్రజలకు
దురితరోగాపమృత్యువుల్ దొలఁగి చెలఁగు
పుణ్యరమతల్లి శ్రీరంగపురమతల్లి. 50

మ. వినుదధ్వన్యనుత ప్రభూతమహిమన్ విఖ్యాతియై తత్పురో
భయపార్శ్వంబుల నప్రయత్నపరిఖా భావంబునంబొల్చు న
క్షయపుణ్యాకరవారి వారినిధికిన్ గారాపుదేవేరి వా
గ్ద్యుతాద్రీంద్ర కుమారికుంభ భవసాక్షాన్నారి కావేరి సాన్. 51

నారాయణుండను వైష్ణవుని చరిత్ర

క. ఆసరిదగణిక డఁ బెం
పై సప్తశతోర్ధ్వ శిఖధరామరనివహా
వాసంబు మండగుడి యన
భూసురపుర మొకటి వెలయు భూసురపురమై. 52

గీ. ఇందిరాసఖుఁ డను పేర నందు నుండు
నాదినారాయణుండు లోకైకభర్త
ఘోరకలికాల కలుషాంధకారతతులు
పారయఁకుండ. గృపాదృష్టి పరఁగఁజేసి. 53

శా. పారంపర్యసమాగ తాద్వయమను బ్రహ్మాజ్ఞ లామ్నాయచూ
డారూఢస్ఫుట శేముషీకు లరిమడ్వర్గోద్ధితాతంక ధి
క్కారస్వాంతులు నిత్యభాగవత కైంకర్యానురక్తుల్ నవ
శ్రీరామానుజమూర్తు లప్పురమునన్ శ్రీవైష్ణవాగ్రేసరుల్. 54

వ. అందు. 55

సీ. వేదవేదాంగాది విద్యాప్రవీణుఁడు
పరతత్త్వవిజ్ఞాన పారగుఁడు
నిత్యభాగవతార్చ నాత్యుత్సుకస్వాంతుఁ
డఖిలజీవదయాపరైకబుద్ధి
యతులితైకాదశీవ్రత నిత్యశీలుఁడు
ద్వాదశీపారణోత్సవ విధాయి
యగణితశమదమాది గుణసంపన్నుఁడు
త్రిభువనస్తుత్య నిర్నిద్రయశుఁడు
వంశపారంపరీలబ్ధ వైష్ణవాంక
పంచసంస్కార విభవ విభ్రాజమానుఁ
డాత్మసన్నిహితాదినారాయణాంఘ్రి
యుండు నారాయణాహ్వయుం డొకగృహపతి 56

శా. ఆనారాయణు ధర్మపత్ని పతిసేవాశీల సుశీల తా
నూనప్రోద్యద గణ్యపుణ్య యసమానోదార శృంగార లీ
లానిస్సారిత విశ్వలోక మహిళాలావణ్య విభ్రాన్వయ
శ్రీనీరాకరలక్ష్మి యొప్పఁ దగు లక్ష్మీనామధేయంబునన్. 57

క. శ్రీగమ్యత సాలక్ష్మీ
నారాయణు లుండిరి మనుజనారీపురుషా
కారము దాల్చినలక్ష్మీ
నారాయణు లని జగజ్జనంబులు పొగడన్. 58

వ. ఇట్లా దంపతులు కులశీల జనస్తుత్య నిత్యానుకూల దాంపత్యంబు
లం బ్రవర్తించుచుండ నొక్కనాఁడు. 59

సీ. మహనీయనలినాక్ష మాలికావలయంబు
కురుబోడితలఁ జుట్టుకొన నమర్చి
శ్రవణాక్షిఖురశృంగ సహితమై కప్పారు
సారంగచర్మ మంసమునఁ బూని

పృథులసాలగ్రామ పేటీసహిత మైనక
కపాల కక్షభాగమునఁ దాల్చి
కాషాయ కౌపీన కలితమస్కర దండ
కుండికల్ చేదోయిఁ గుదురుకొల్పి
యడుగడుగునకు నారాయణా యటంచు
నరుగుదెంచెఁ దదీయ గేహంబునకును
మాధుకరవృత్తి తనుయాత్ర మహిఁజరించు
యతివరుం డొక్కరుండు మధ్యాహ్నవేళ. 60

గీ. వచ్చిన యతీంద్రునకును దద్వైష్ణవసతి
భిక్ష తెచ్చిన సతిఁ డామృగాక్షిఁ జూచి
యొందు ననపత్యభిక్ష నే నంద ననుచు
నొల్లక చనంగ నతని కయ్యువిద యనియె. 61

వ. మహాత్మా వైష్ణవగృహంబున దేవపూజానంతరంబున నతిథిభాగంబు విభజించి నాయుంచిన శ్రీవిష్ణుప్రసాదంబుఁ బ్రాకృతాన్నంబునుం బోలె నుల్లంఘింపం దగునే మీ రెఱుంగనిధర్మంబునుం గలదె యేతదర్థంబు చిత్తంబునకుఁ దెచ్చుకొండనిన నతం డది యట్లకా నిశ్చయించి నెమ్మది సమ్మతిలి యమ్మాధుకరంబుఁ గైకొని చనియెనంత నక్కాంతారత్నంబును యతివాక్యంబు మనంబునకు ఘనం బైనఖేదంబు నాపాదింపఁ జింతాక్రాంతయై యున్న సమయంబునఁ దదీయభర్త చనుదెంచి తత్సనో వైకల్యంబు గాంచి యిది యేమికారణం బనిన నయ్యువతి యయ్యతివాక్యం బెఱింగించి పతి కిట్లనియె. 62

శా. దోర్దాత్రీయకుల మంచు నెంచఁ దగుసాధుస్తుత్య వంశంబునన్
బాత్రత్వంబునఁ దేజరిల్లు జననంబుం బొందినన్ వేల్పురా
గిఁద్రా పోమ్యజనాలి కీమె యనుసత్కీర్తిం బ్రదీపించినం
గొడ్రాలై నవధూటిజన్మ మని పేర్కొ నిష్ఫలం బిమ్మహిన్. 63

గీ. దానధర్మము లెన్ని చందములనైనఁ
దగ నొనర్చినఁ గల్గునే సుగతి జగతి
పారలౌకిక వైదికాచారనియమ
కలన గలపుత్ర తిలకంబువలనఁ గాక. 64

గీ. దేహి యని చేయి చాఁచినదేహి కిడను
మనకు భోగింపఁ దగినజీవన మొసఁగి
నందనానంద మీఁ డాయె నిందిరాధి
పతికి నపచార మేమి చేసితిమొ కాని 65

వ. అనిన సతికిఁ బతి యిట్లనియె. 66

క. కారణము లేక చెందవు
ధారుణి నాపదలు సంపదలు నిందులకై
యారట పడి సర్వేశ్వరు
దూఱుట గోరుటయుఁ దగదు తోయజనయనా. 67

వ. అని నిజకాంత నూఱడించె నారాత్రి వేకువ నయ్యిందువదన స్వప్నంబున. 68

ఉ. నల్లనిమేను నిల్వుతిరునామము పచ్చనివట్టు నాభిపైఁ
దెల్లనితమ్మియుం గలుగుదేవుఁడు కుంకుమవన్నెపూల్గురా
బొల్లని నెక్కి నల్పుఁదెలుపుం గలపువ్వులదండ దెచ్చి యు
త్ఫుల్లనిజాంజలిం జిగురుఁబోఁడి కొసంగెను సత్కృపామతిన్. 69

మ. కరుణావారిధి శౌరి దివ్యసుమనోగంధోల్లసన్మాల్య మా
దరణం బొప్ప నొసంగ నప్పుడె యహో తద్వైజయంత్యాంశవి
స్ఫురణన్ గర్భము దాల్చి పొల్పెఁగడు నప్పూఁబోఁడి భాస్వద్ద్యుతిన్
హరిణాంకప్రతిపత్కళావహనశోభాంచత్ప్రతీచీరుచిన్. 70

వ. ఇట్లు గర్భంబు దాల్చి నవమాసంబులు పరిపూర్ణంబైనయనంతరంబ. 71

విప్రనారాయణుని జననము.

క. మాసంబులలోపల నే
మాసము దా ననియె మున్ను మధుసూదనుఁ డ
మ్మాసమున నింద్రదారక
మాసమునఁ బుణ్యవతి కుమారుం గనియెన్. 72

వ. ఇట్లు జన్మించిన యక్కుమారరత్నంబునకు గ్రమంబున జాతకర్మ నామకరణాదిసంస్కారంబు లొనగూర్చి విప్రనారాయణాభిధానంబు జేసి యుక్తకాలంబున నుపనీతుం గావించిన యనంతరంబున. 73

గీ. వేదవేదాంగశాస్త్రాదివిద్య లెల్ల
గురుముఖంబునఁ జదివి తత్పరత నతఁడు
విష్ణుభక్తులఁ గన్న సేవించుఁ బుడమి
నెరఁగి మీపాదసేవన నే నటంచు. 74

గీ. భక్తులకుఁ దొండ రఘ్రిశబ్దమున కడియు
రేణువునకుఁ బొడి యని యీరీతి ద్రవిడ
భాషఁ బరఁగుటఁ జేసి తద్భావజనము
లతనిఁ దొండరడిప్పొడియందు రి భువిని. 75

సీ. సాత్త్వికత్వము పురుషత వహించినరీతి
వినయంబు మూర్తిభవించినట్లు
కరుణ మనుష్యవిగ్రహము దాల్చినపోల్కి
జ్ఞానంబు సాకార మైనసరిది
సత్యంబు పురుషవేషము ధరించినలీల
తాల్మి శరీరవంత మగుభాతి
శాంతంబు మానవజన్మ మెత్తినజాడ
హరిభక్తి తను వొందినట్టిసరణి
సకలకళ్యాణగుణరత్నజలధి యగుచు
వెలయు శ్రీవైష్ణవాచారవిమలబుద్ధి

భాగవతద్వాదశీమంత్రపరమజపప
రాయణుఁడైన విప్రనారాయణుండు. 76

క. వనమాలికాంశమున సం
జనితుం డగు వాసనావశమున నతనికిన్
వనమాలిక లంబుజగో
చనునకు నర్పించుబుద్ధి జనియించుటయున్. 77

సీ. భూతనిర్హారకచాతురి గల్గఁ గల్గాని
నెయ్యది విష్ణుఁడజున కొసఁగె
నజుఁడు నెద్దాని నిజాత్మసంభవుఁడైన
మనువు ప్రార్థింప సమ్మతి నొసంగె
మనువు నిక్ష్వాకువేఁడిన నెదియొసఁగెను
నర్చించెనాతఁ డెయ్యది యయోధ్య
నిక్ష్వాకుపిమ్మట నెద్ది దాఁబూజించి
జానకీపతి విభీషణున కిచ్చె
నతఁడు గొనిపోవఁ జంద్రచోళాధిపతికి
నిచ్చినవరమ్ము దలఁచి వాఁ డేలుచోళ
దేశమందున నిల్పె నేదివ్యధామ
మట్టిశ్రీరంగధామంబునందు మిగుల. 78

గీ. ఆదిభోగీంద్రభోగశయ్యాతలమున
నుభయదేవీసమేతుఁడై యున్నదేవ
దేవుఁ గరుణాపయోధి రాజీవనాభుఁ
బ్రేమఁ బూజించు నవపుష్పదామకములు. 79

వ. ఇట్లు పూజించుచుండి. 80

గీ. వరులతోఁటలవిరులచే నరులనెంత
పెంపుగా స్వామికే నమర్పించుచున్న

దీనిచేఁగూలి మాత్రింబెకాని పూర్ణ
ఫలము రాదని యొక్కయుపాయ మెంచి. 81

క. ఆమహిం శ్రీరంగేశ
స్వామికిఁ బడమట. గవేరజాతీరమునన్
భూమకుటంబై తనరెడు
శ్రీమకుటద్వీపమధ్యసీమ మునందున్ 82

క. దేవార్చనానిమిత్తము
దా వేఱొకతోఁట సేయుఁదలఁచి యతండా
తావు గృహస్థులచేతన్
వేవిలి సుక్షేత్రభూమి విలువకుఁ గొనియెన్. 83

వ. ఇట్లు గైకొని. 84

సీ. అది మఱియు మెత్తగాదున్ని యచ్చుగట్టి
విత్తనాల్చల్లి యలరఁ దీవియలయంట్లు
నాటి కారీపరజము సాంద్రముగఁ జల్లి
విసువ కేతాన నెత్తుఁ గావేరినీరు. 85

క. జాజులు చేమంతులు విర
వాదులు కురువేరు కుందవాసంతికలున్
గేదంగులు కరవీరము
లాదిగఁ బోఁదిగను జేసె నారామమునన్. 86

గీ. చుట్టుపంచాది పెట్టించికట్టి నందుఁ
జవుకముగ మూఁడుచేతుల చవికెయొకటి
నేమమునఁబెంచె దత్పురోభూమిఁ బరమ
పావనంబైనయొక తులసీవనంబు. 87

వ. ఇవ్విధంబునఁ బుష్పవాటి నాటించుచు నతండు. 88

శా. స్వాధ్యాయంబు బఠించు సాంగకముగా సంధ్యాద్యనుష్ఠానముల్
విధ్యుక్తక్రియ నాచరించుఁ దఱితో బ్రేల్చున్ హుతాత్ముఁడై

మధ్యేరంగశయానమూర్తి కిడు సమ్యగ్భక్తిఁ దోమాలికల్
మధ్యాహ్నంబునఁ గుక్షి బిక్షఁ దను పుష్టాధూకరప్రక్రియన్. 89

క. ఈరీతిని భైక్ష్యము తను
ధారకముగ నతఁ డనారతము నేకత మ
య్యారామమునఁ బోషించును
భూరిసమత్సుకత శిశువుఁ బోషించుగతిన్. 90

క. శ్రీధర సేవారతుఁ డగు
నాధరణీసురునితోఁట నలరించుటకై
సాధుగతి వచ్చెనో యన
మాధవుఁ డేతెంచె వనరమాధవుఁ డంతన్. 91

వసంతర్తు వర్ణనము.

సీ. మదనప్రతాపాగ్నిమంటలు ప్రాలె
లేమావులఁ జిగురుజొంపములు వాలిచే
నసమాయుధునికీర్తి యెసఁగుకైవడి
మల్లికాకుంజములను మొగ్గలు దనర్చె
స్మరగజార్ణ చామరమ్ములై పున్నాగములఁ
బసినూనగుళుచ్ఛములు ఘటిల్లె
జలజాస్త్రబల రేణువులు నాఁగ సంపెంగ
గమి మరుద్గత పరాగములు నెరసెఁ
గుసుమబాణాసన ముహురాఘుష్యమాణ
కాహళీశంఖ పటహ ఢక్కల తెఱంగు
దాల్చె నామని యన మహాధ్వని నొనర్చెఁ
గీరకలకంఠ సమదభృంగీకులంబు. 92

సీ. అంగజాయత్తాంతరంగ జాయాకాంత
ఘోరవాయువ్య కింశారుతములు
జరమతంగ జపరిస్ఫుర దుపహ్వరగిరి

స్వైరసంచార నిర్భరుతములు
స్మరసమీరకస్విన్న సరసవాహోత్పన్న
భూరిఘర్మాంభ శ్శరారుతములు
దధిమర్దన మహారథికమన్మథసహా
యోరువీర విహార చారుతములు
హంసగతి సంచరించెఁ గావేరికాప్ర
తీరసారస కమల కల్హారకుముద
సార సౌరభ్య సంభార భారవహన
మారపరిచార మధుమాస మారుతములు 93

వ. అప్పుడు వన్యాభిరామంబులు, వర్ధితయామంబులు, వాచాలశుక పిక స్తోమంబులు, వలమానభృంగంబులు, వాహ్యాళివిహారదనంగంబులు, వర్ధిష్ణుమలయపవమానంబులు, వర్జితజాతి ప్రసూనంబులు, వాసితశీతలాంభంబులు, వల్గత్పరాగ ఘనసరంబులు నైన యవ్వాసరంబులయందు 94

క. దివములు రేలు ను సధికో
త్సవమున నవైష్ణవావతంసము వికస
న్నవమాలికాది సుమముల
నవమాలిక లిందిరాధి నాథున కొసఁగున్. 95

గీ. పాటలాదిసుగంధ పుష్పప్రకరము
లావని సృజించె శ్రీరంగ ధామమునను
హేమపుష్పంబు లలరింతు నే నటంచు
వచ్చెనో యన వేసవి వచ్చె నంత. 96

గ్రీష్మర్తు వర్ణనము.

సీ. చండభానుఁడు కర్కసము చేసి మున్ను దా
మహి కిచ్చునప్పులు మరలఁ గొనియె
వారిపూర్ణము లైన వసుధారకలశముల్

శివలింగమూర్తుల శిరము లెక్క

స్పృష్టమందిరములఁ బానీయకుంభంబులు
వెస నుట్టిఁ గట్టుక వ్రేలఁ దొడఁగ
భువి నెల్లజనులదప్పులు మాన్ప శక్రంబుఁ
దాఁ దప్పి గొని నీళ్ళు ద్రావఁ జొచ్చె
హరుఁడు కైలాసభూధరసౌధాగ్రవసతి
విడిచి వటమూలతలమున విశ్రమించె
సతతనిజదీర్ఘతా తనూకృత నిశాప్ర
హరము లగునట్టిగ్రీష్మ వాసరములందు 97

మ. నవధూళీపరివీతా సధూసరిత నానాదిక్కమై భానువై
భవధూతాతతవారిపూర మగునబ్బల్ వేసవి న్వ్యాసవీ
యువధూ సౌధ శిఖావళావళుల నాట్యం బాడఁ జేయున్ దివిన్
దవధూమధ్వజ దహ్యమాన గహనోద్యద్భీమ ధూమ చ్ఛటల్. 98

ఉ. వేసఁగివెట్టఁ గాఁగి పృథివీతల మంత యు వేఁడిమ గలం
బై సెకలీఁకఁ బ్రాణినివహంబులు లాజలు వ్రాలెఁ బ్రేలఁగా
నాసమయంబునన్ శరణమై యొకకొందఱఁ బ్రోచె ధాత్రి వి
నాసవపానకించి దవశాబ్జముఖీ కుచకుంభ శైత్యముల్. 99

వ. తత్కాలంబున. 100

క. శ్రీరంగవిభుని సేవకు
సౌరాంగన లవనిఁ బణ్యాసతు లైరో నా
మారాంగబలము లై తగు
వారాంగన లుండురి రంగవసతి నసంఖ్యల్. 101

దేవదేవి యను వారాంగన వృత్తాంతము

సీ. వలరాజు శృంగారవనములోఁ గ్రొమ్మావి
కందర్ప మాయలమందుకోవి

చిత్తజన్ముఁడు విటశ్రేణి కిచ్చిన యీవి
మదనసామ్రాజ్య సంపదలదీవి
కమలాతనూజ రాగరసంపువడబావి
జలజాస్త్రు కెక్కుఁడు సన్న కావి
పుష్పకేతనువల పులయోటినదీవి
శంబరారాతియాగ్దనపు దీవి
దాని సౌందర్యమున కీవిధాతసృష్టి
సరి సమం బేమి జోడెన్న సతులు గలరె
పచ్చవిల్కానితో నల్గి వచ్చి రంగ
భూవసతి నున్న రతిదేవి దేవదేవి 102
గీ అనుచు హిమశైల సేతు మధ్యమునఁ గల్గు
ధాత్రిజను లెల్ల వినుతింపఁ బాత్రిమవ్యా
విటమృగా ఘట పర్యటద్వపమబాణ
ముక్తమాయూతురఁగి యమోహనాంగి 103
గీ. ఆతరుణియొక్క చవులునృత్యగీతవాద్య
కళలఁ పెక్కువలరాజు రంచుఁ ధరక
ధరనహి ప్రతిదాని సౌందర్యమునకు
సుహితశృంగారరసవేణి మధుర వాణి 104
గీ. అర్థి నయ్యక్కయును జెలియలును నృత్త
గీతవాద్యనిరూఢిఁ బ్రఖ్యాత మైన
మేళ మొనరించుకొని ప్రౌఢి మెలసి చోళ
విభుని నిచులాధిపతిఁ గాంచువేడ్క సరిగి
గీ. కాంచి రయ్యంతులంభోధి కాంచిరమణి
కొప్పుమాణిక్య మనపోల్కి కొప్పుదాని
దంభదైతేయ కుంభిమర్దనక పర్ద
మండలీఖండ విధుసుధామధుర మధుర 106

సీ. వేదశాస్త్ర పురాణ విహితనానా కళా
శ్రేణి పారాయణశ్రోణి సురము
ప్రధనమూర్జయ రిపుప్రాణ్మథ నవిశ్రుత శౌర్య
నాన్య సామాన్య రాజన్య వరము
వాణిజ్యకృషిపశుత్రాణనిర్మలధర్మ
జీవికాధనికోరు భూవిసరము
జన్మప్రభృత్యగ్రజన్మశుశ్రూషాతి
విపరివిజ్ఞానశూద్రపరికరము
నిరత సేవాగతాప్త ధరణిపాల
తతనివాసార్థభర్మనిర్మితసదీన
జీవమణిసౌధయూథశోభావిరాజ
మానశాఖానగర మమ్మహానగరము. 107

గీ. అట్టిమధురానగరముఁ దొయ్యలులు చేరి
వెసఁ బ్రవేశం బొనర్చి యవ్వేశ్యవాటి
గోత్రశాలల విడిది గైకొని వసించి
రంత నరుణాంశుఁడును బశ్చిమాద్రిఁ దఱిసె. 108

ఉ. రాగము నిండె నంతఁ దిమిరంబులు పర్వె ననంతరంబు తా
రాగణ ముల్లసిల్లె నుడురాజొదవెన్ దరువాతఁ జంద్రికా
భోగము సాఁగెఁ బిమ్మట బుభుక్షులు దీఱెఁ జకోరపఙ్క్తికిన్
జాగరణం బొనర్చెఁ బటుసాంద్రమధూళికలై కుముద్వతుల్. 109

క. ఈవిధమున నయ్యామవ
తీవైభవ ముప్పు మిగుల దృష్టించుచు ని
ద్రావశత శయ్యకుం జను
కైవడి రేరాజు గ్రుంకుగట్టున కరిగెన్. 110

ఉ. ఆయెడలఁ దూర్పు తెల్ల నగునంతన శుక్రుఁడు దోఁచెఁ దారకల్
చాయలఁ జిల్లగింజ లయి జాఱెఁ బక్షియుధకోటి కొక్కురో

కో యని మ్రోసె నద్దమునఁ బ్రొద్దిమై శశి తారా సంజకెం
పాయితమయ్యెఁ బ్రాచి నుదయాచల మెక్కెఁ బయోజబంధుఁడున్

వ. అంతకమున్న మేల్కాంచి సమయోచితకృత్యంబులు దీర్చి. 112.

సీ. ముఖమజ్జన మొనర్చి నఖరేఖ రేఖగాఁ
గమ్మకస్తూరినామమ్ము దీర్చి
సునుపుగాఁ దల దువ్వి ననలదండలు దాల్చి
సొలు పైనకోకకొప్పులు ఘటించి
సొమ్ములు నెమ్మేన నెమ్మోగిడి వింతయుం
దంబుగాఁ దొకిగింగ మలఁది
పాపటంగు వైపైవన్నియాల గుబ్బ వలె
యెంపుమను గుబిల్వాలు ధరించి
కప్పురపుఁదావి చిలుకబాగాలొసంగి
యుడపకత్తెలు తెలనాకుమడుపు లొసఁగ
నందియలు మ్రోయ నాస్థాని కరుగుదెంచి
రింతు లలకంతు పట్టంపుదంతు లనఁగ. 113

క, భూరమణుఁడు కొలు విచ్చి హ
జారమ్మున నుండునట్టిసమయ మెఱిఁగి యొ
య్యారంబున నభినవశృం
గారంబులు మెఱయఁ జని ప్రగల్భత మీఱన్. 114

దేవదేవి మధురవాణీసహితయై రాజసభ కేగుట.

మ విధుబింబాస్యలు గాంచి రున్నతచలద్వేణీసముద్యద్విలా
సధురాంచల్లవణేక్షుసారమదిరాసర్పిర్దధిక్షీరనీ
రధినీశానుచిరత్న రత్నరశనా రాజత్కటిస్ఫారవి
శ్వధురారక్షణదక్షిణభుజవ్యాళేంద్రుఁ బాళేంద్రునిన్. 115

వ. కవివసంతసమయమువికస్వర పికస్వరమాధురీరమాధురీణ నిరాఘాట చాటువాగ్వైఖరీసుధాసారంబునం దత్సభాగారంబునందై వారంగై వారంబుగా వించితవీయునిర్దేశంబునను చిత్రప్రదేశంబున నాసీనలై. 116

చ. నవరసవీణె గైకొని భుజంబున నొంపొరఁ గాయముమ్మిడాం
కవనపు నొక్కకాయముఁ దగం బొసఁగించిన రెంటిసందున
కువలయపత్త్రనేత్రకుచకుంభము పొల్పు ధృతోత్తరీయమై
గనిపెనతోడి కాయగమకంబునఁ దత్స్మృతోజ్జ్వలాకృతిన్. 117

సీ. శ్రవణసంకులనాదము పఠించి మునివ్రేల
స్వరమురీతిఁ జైతీఁగె మొఱుఁగు సేయుఁ
శ్రుతులు విజ్ఞతైన నిద్రత్రి బిగవుగాఁ
బిడించి గిటగిట బిరుడ ద్రిప్ప
నోటు నూనంబుగాఁ బాటలోపలఁ దేల్చి
చిటిత్రవేలఁ దాళసంఘటన నడుపఁ
బరఁగించు నప్పటప్పటికిని గద్దైపై
గొంటసంబైన కేళిఁగంటిచూపు
పొనఁగ నిజహస్తములను నింపొలయుఁ జిత్రి
భంగి వినిపించు గీతప్రబంధతతులు
చేతనాచేతనములు సంప్రీతిఁ గరఁగఁ
జంచలేక్షణ వీణవాయించునపుడు. 118

క. ఏణాయతలోచన స
ప్రాణాయతచిత్రగాత్రపాంచాలికయై
వాణియ యీరూపోయన
వీణియ వాయించె నొగిఁ బ్రవీణత మెఱయన్. 119

వ. అంత నమ్మహీకాంతుం డెంతయు సంతసిల్లి యయ్యింతుల కుడుగరలొసంగి విడుదుల కనిపిన దేవదేవింజూపి మధురవాణి మహీజాని కిట్లనియె. 120

ఉ. బాలిక రంగశాయిగుడిపాత్ర నృపాలవరేణ్య నీవుచూ
పాలికి రంగశాయిని కృపామతి నానతి యిమ్మటంచు మాపునం
గేలికి నాట కన్న నృపకేసరి యట్లయొసంగ భూమిభృ
న్మౌళికిఁ గేలు మోడ్చి చని మాపటికొల్వున నావిలాసినుల్. 121

వ. నర్తనసన్నాహంబునఁ దదనుకూలం బైనమేళంబుతోఁ జనుదెంచి
నృపాలునింగాంచి నిజోచితస్థానంబున నిలిచిన. 122

చ. అరుదుగ వాద్య విద్య బిరుదందినవాయికకారు లత్తఱిం
గరములు రెండు నొక్కసరిగా మురజంబులు మ్రొట్టి దిమ్మన
న్మ్రోరయుఁగఁ జేసి కాంస్యరవము ల్వెలుఁగ న్నియతావధాను లై
సరి వినిపించి రుక్తగతి జంపెను నాద్యటుముఖ్య తాళముల్. 123

వ. అంత. 124

క. రంజిత పదమంజీరక
శింజితము చెలంగ రంగసీమ నిలిచిపు
ష్పాంజలియు వసుమతీపతి
కంజలియు నొనర్చి సభికు లభినుతిసేయన్. 125

క. లోలసమీరకిశోరక
లాలనవిహృతి క్రియాచలాచల దీప
జ్వాలిక పోలిక నిలిచెన్
బాలిక నృత్యాదిఁ దత్సభాగారమునన్. 126

వ. ఇట్లు నిలిచి. 127

మహాస్రగ్ధర. రవణింపన్ మ్రుమ్మరం బై రవణి
మలహారుల్ ధాకితాడంబరస్ఫా
ర్తి విజృంభింపంగ రంగోర్వని బిరుదు
ఫచారించి యుచ్చాటుకారుల్

సా వుకప్పా పాతగిరాయా యహాహా
బళి బళీ యంచుఁ బెల్లెచ్చరింపన్.
రవలి స్ఫురింపఁ గాంస్యారవము
రజము ఖాగావ భావానువృత్తిన్. 128

సీ. నాగస్వరంబుగానము భుజంగియుఁ బోలె
గీత మంగమున నంగీకరించి
హస్తవిన్యాస ప్రశస్త విభ్రమముల నయ
మొప్ప నర్థాభినయము(జూపి
వివిధ వీక్షణ విలాస విచిత్రినటనలఁ
బాటించి భావంబు తేటపఱిచి
చరణనూపుర ఘణాం ఘణావి నాదంబులఁ
దాళమానము సీపితంబు చేసి
లాస్య మొనరించె నక్కనులాస్య యపుడు
కోపు కోపున దొరతెల్ల దోఁపు లోనఁగ
నాయకాఁడు మెచ్చి బళి బాపురే యటంచుఁ
గిట్నములు పైఁడికో కాగాలు నంప 129

వ. అంత. 130

సీ. నవ్యహస్తం బద్ధ చందా భినయముతోఁ
గా నంటి కటితటిఁ గదియఁ జేర్చి
కొనగోళ్ళ నుదుటఁ గ్రమ్మిన లేఁ జెమట మాటి
మాటికిఁ దిగిచి పో మీఁటికొనుచుఁ
జనుకట్టు విప్పఁ జుట్టును ఘన స్తనకాంతి
చల్లించి యురముపై నల్లి విరియఁ
గోపఘూర్ణిత మైన కోడమనాగము వ్రాలె
నలఁత నిట్టూర్పు లందంద నిగుడ

నలసవళితంబు లైన కటాక్షవీక్ష
ణాంచలంబులు యువధైర్య కంచుకములు
చించి చీకాకు పఱిచి విసంచుఁ జేసె
రామ నర్తనకేళీ విరామవేళ. 131

మ. అపు డాచోళ వసుంధరాధిపతి నానానర్ఘ్య భూషాంబరా
దివదార్థప్రకరంబు త్యాగమహిగా దీనారము ల్వేయు నూ
టపదారుల్ గృపచేసి పంపినఁ బ్రహృష్టస్వాంత లై కాంత లా
నృపతిం గేలు మొగిడ్చి వీడుకొని నిర్నిద్ర ప్రయాణంబునన్. 132

గీ. నిజపురము చేర వచ్చి తన్ని కటభూమి
విపులతర మైన యొక వటవిటపినీడ
నెండవడి శాంతి మగుదాక నుండి రచట
నచటఁ దముగోన ముచ్చట లాడుకొనుచు 133

చ. తరణికులీన లీనవసు ధాసురనంద నజీవనూనుతో
ద్ధరణ రణప్రచారణచుర ధాముపునః పరిపూరణోదితా
పరిమితపుణ్య పుణ్యజనభంజన భంజన బద్ధకంకణ
స్ఫురితభుజాగ్రి జాగ్రదవబోధ సుఖామృత సింధు బాంధవా. 134

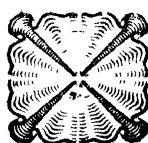
క. దివిజ కిరీటి తపదప
ల్లవ సేవానిరత భరత లక్ష్మణ శత్రు
ఘ్న విభీషణ రవినందన
పవన జయువరాణ్ముఖాప్త పరివారజనా 135

మాలినీవృత్తము.

దశరథకులదీపా ♦ తథ్యపథ్యానులాపా
విశదగుణ కలాపా ♦ వేదవేద్యస్వరూపా
యశరణగణగోపా ♦ హవ్య వాహ ప్రతాపా
నశరశరధిచాపా ♦ సాగరోత్పన్న కోపా.

గద్య.

ఇది శ్రీమదాపస్తంబసూత్ర భారద్వాజగోత్ర పవిత్ర
శ్రీరామచంద్రకరుణాతిరంగితవైభవ సారంగునృసింహ
మంత్రిపుంగవతనూభవ పరిచితభగవద్భాగవతకైంకర్య
విధాన తిమ్మయామాత్యాభిధాన ప్రణీతంబైన
వైజయంతీవిలాసం బనుమహాప్ర
బంధంబునందుఁ బ్రథమా
శ్వాసము.

వైజయంతీవిలాసము

అను

విప్రనారాయణచరిత్రము.

—:)o(:—

ద్వితీయాశ్వాసము.

క. శ్రీమదయోధ్యాపురవీ
ధీమానుషవిగ్రహప్రతీతాశ్రితలో
కామితఫలదాయక సా
త్రామణిధరణీరుహేంద్ర రఘుకుల చంద్రా! 1

వ. అవధరింపు మంతఁ బ్రొద్దు చల్లఁగిలుటయు మేళంబు సాగం
బనిచి యారామ లారామలక్ష్మీప్రియాళు లగుప్రియాళువులు సవంధ్య
సౌగంధ్యవాసితసమీరణంబు లగుసమీరణంబులు సంతతమును
ప్రవతనర్తకీనర్తకఫలనారంగంబు లగునారంగంబులును నవనీతలపుర
సాలంబు లగురసాలంబులును సతీకృథులఫలాపహసితవనితాలికు
చంబులగు లికుచంబులును నమృతమయూఖశేఖరస్వీకృతమాలం
బు లగుతమాలంబులును నార్యాశిరోధార్యమాణనవమాలిక లగు
నవమాలికలును నంగనాజనకర్ణపూరంబు లగుకర్ణపూరంబులును
నాత్మీయకుసుమమాలికావికాసోపమానమేరువులును నభినవప్ర
సూనదామవ్యామోహితయువకులంబు లగువకులంబులును నాది
యైన మేదినీరుహంబుల భానుమంతునికిరణంబులకుఁ బ్రవేశంబు లేక
త్రైలోక్యజైత్రయాత్రాసమారంభవిజృంభమాణసేనాడంబరశంబ
రారిసుహృద్యానం బగునుద్యానంబు నవలోకించుచుఁ జని చని. 2

సీ. అనిమిషాధీశునందనవనంబునుఁ బోలె
మందారకల్పద్రుమహిత మగుచు
బాణవైరికుమారుతూణీరమును బోలె
నవపుష్పకాండసనాథ మగుచు
వనజనాభునిసుదర్శనచక్రమును బోలె
దివ్యబృందావనోద్దీప్త మగుచు
గగనగంగాతరంగ ప్రవాహము వోలె
నవిరళామృతఫలోదార మగుచుఁ
బ్రౌఢదివ్యవధూముఖాబ్జమును బోలెఁ
జారుతరకీరమను వాక్ప్రచార మగుచు
నలరు నవిప్రనారాయణార్యపుష్ప
వాటి సంకల్పభవపటవాసపేటి 3
వ. కాంచి యందుఁ బ్రవేశించి తన్మధ్యప్రదేశంబున. 4

దేవదేవీమధురవాణులు విప్రనారాయణుం గనుట

సీ. ప్రతిమానవపవనముండితమైనమస్తంబు
పడతలఁ దూలాడుపిల్లసిగయుఁ
దులసినెత్తమ్మిపూసలకొప్ప పేరులు విపుల
రంధ్రము లైనచ్రేవేలఁ జెవులు
నడువీధి గలనిలువునామంబుపట్టెలు
శోభితం బగుతిరుచూర్ణరేఖ
పెన్నాలిత్రాటఁ గీల్కొన్నకౌపీనంబు
వితతంపునీర్కావివేష్టువులును
గలిగి పద్మాసనస్థుఁడై కన్ను మోడ్చి
భగవదారాధనైకతత్పరత నున్న
శ్రీమదష్టాక్షరీమంత్రచింతనాప
రాయణుండైన విప్రనారాయణుండు. 5

వ. ఇట్లున్న. 6

క. కాంచి యనుస్థానము మూఁగి
యుంచి యరుగునట్టివేళ నెదుట నిలిచి యా
చంచలలోచన లతనికిఁ
గించిద్విస్మారమునఁ జే మొగిచి మ్రొక్కుటయున్. 7

క. చందురుఁ గనునరవిందము
చందంబున మోము వంచి సంయమికులసం
క్రందనుఁ డారామద్రుమ
బృందమునకు జక్కనపుడు వేడ్క జనుడున్. 8

వ. అప్పు డద్దేవదేవి యగ్రజ కిట్లనియె 9

ఉ. మ్రొక్కిన నెవ్వరో మనఁడు మోమున నెట్టిక చక్కఁబోయె నీ
దిక్కును జూడఁడాయె నొకదీవనమాట యు నాడఁ డాయె వీఁ
డెక్కడివైష్ణవుండు మన మేటికి మ్రొక్కితి మస్సు యక్కడా
నెక్కొని వెఱ్ఱిబుద్ధిమయి నిద్దుర వ్రాయినవానికాళ్ళకున్. 10

వ. అని యిట్లు నిరాకరించి పలుకునద్దేవదేవిం గనుంగొని మధురవాణి
యిట్లనియె. 11

ఉ. చూచిన నేమి నీవలను చూడకయుండిన నేమి పూజ్యులన్
జూచిన భక్తి మ్రొక్కుటయె శోభన మీతఁడు బ్రాహ్మణుండు ధా
త్రీచరులందు బ్రాహ్మణుఁడు దేవుఁడు దేవుఁడు నీవు మ్రొక్కినన్
జూచునొ పల్కునో యటుల సుమ్మితఁడు న్సరసీరుహాననా 12

గీ. బ్రహ్మచర్యమును జపంబు నధ్యయనంబు
హరిదినోపవాస మచ్యుతాంఘ్రి
చింతనముఁ దదీయసేవానురక్తియు
సుదతి జగతి నితనిసొమ్ము సుమ్ము. 13

మ. లలనా యీతఁ డశోకవృక్షము రసాలంబు న్బ్రియాళంబు వా
విలియుం బొన్నయు బొట్టుగన్నాగడ క్రోవిన్ గోఁగు సంపెంగ నిం

దులఁ బోషింపఁడు ద్రోహదంబునకు నింతు ల్వత్తు రన్నంక ని
ర్మల మింతిం తన వచ్చునే యితవివై రాగ్యంబు భావింపఁగన్. 14

వ. అనిన మందస్మితసుందరవదనారవిందయై యయ్యిందువదన యగ్ర
జ కిట్లనియె. 15

చ. ప్రకటజితేంద్రియుల్ ధరఁ బరాశర కౌశికులంతవారు స్త్రీ
లకు వశు లంతకంటె మిగులం దృఢమై మగకచ్చ బిగ్గఁగ
ట్టుకొనఁగ నీతఁడెంత శుకుఁడో హనుమంతుఁడొ భీష్ముఁడో వినా
యకుఁడొ తలంచుకో నసబిజాయతలోచన నెమ్మనంబునన్. 16

క. ఈవిను లింతి తారస
మైనం దాఁకానె సగాస దాచారి యటం
చ నవ్వినదాఁకా సను
మహాజనవిడంబనములు మున మోఅుఁగనివే 17

క. ఇటువంటయ్యలె కాగా
చిటుకు మనక యుండ సంపెదీఁకటివేళన్
ఘటచేటీవిటులై యి
క్కటకంబునఁ దిరుగువారు కంజదళాక్షీ. 18

గీ. కదిసి చూడ ఘోటకబ్రహ్మచర్యంబు
పింగళాజపంబు పిల్లిశీల
మజగరోపవాస మలబకధ్యానంబు
నక్కవినయ మిట్టినయము లెల్ల. 19

సీ. ముగ్ధేందువదనలముఖవిలాసములకుఁ
జిగురుఁబోఁడులకు గాఢాశ్లేషములకు
మహిళాజనంబుల మధుర భాషణలకు
వనితల నిశ్వాస వాసనలకుఁ
గలకంఠి కంఠుల కలికి చూపులకును
బాటలగంధుల పాటలకును

మత్తేభయానల మందహాసములకు
మగువలవాతెఱ మధువులకును
నంగనల పాదహస్త విన్యాసములకు
వెఱ్టిఁ బరువెత్తు మునివనవృషకృతులు
విషయసౌఖ్య స్వరూప వివేకి యైన
నరుఁడు వశు డౌట యేమి యచ్చెరువు జగతి. 20

క. కిలికించితరసపూరముఁ
జిలికించి కటాక్షవీక్షచే నలినాక్షుల్
తిలకించి చూచినప్పుడు
పులకించక నరులదేహములు లోహములే. 21

శా. శ్రీరంగేశునకు న్సదా యిత్తఁడు పుష్పవేదుల్ సమర్పించు గా
హారార్థం బగుఁ గాని ప్రాణి సహజంబౌ దేవతాభక్తిఁ గా
దారామంబునఁ గూలి కెవ్వ రిటు సేయం బంచిరో యీయప
స్మారభ్రాంతిమదాత్మ శీల మనుచు న్సమ్యగ్వచో వైఖరిన్ 22

వ. అనిన జెలియలికి నప్ప యిట్లనియె. 23

శా. నీరేజాయతనేత్ర నిందితముగా నీ వాడిన న్నీ దుజ
హ్వారంగంబున నున్న శారద యసత్యం బాడఁగా నేర్చునే
స్మారభ్రాంతిమదంబు లే దితని కెంచం ధాత్రిఁ గాఁ గా నవ
స్మారభ్రాంతిమదాత్మ్మఁ డంచుఁ బలికె న్సమ్యగ్వచో వైఖరిన్. 24

వ. నావుడు నద్దేవదేవి కనుంగొని. 25

గీ. నిర్జితేంద్రియుండు నిష్పాపరుం డంచు
నప్ప సారెసారెఁ జెప్పె దీవు
వీనిఁ బ్రతిన చెఱిచి విటుఁ జేసి తెచ్చినఁ
గలదె పందె మనినఁ గాంత పలికె. 26

క. నీవే కా దిప్పురిలో
నేనేశ్యాపుత్రి యైన నీతని విటునిం

గావింపఁ జాలె నేనియు
నా వేశ్యకు నీళ్ళు కట్టియుఁటు నే మాతున్. 27

వ. అనిన దేవదేవి యి ట్లనియె. 28

గీ. అప్పరో నీకు నే గట్టియుంటుము నీళ్లు
నెంత మోఁచినఁ గాని నా కెగ్గు లేదు
నిన్నుఁ బనిగొనఁగా నాకు నీతి కాదు
వేఱె పన్నిద మొకటి గావింపు మనిన. 29

క. నీ పీవైష్ణవు విటునిం
గావించిన లంజెతనపుగడువ విడిచెదవ్
గావింప లేక యుండిన
నీవు స్వీడిచెదవ యనిన నెలఁతుక యొప్పెన్. 30

క. తరుణీమణు లిరువురు నీ
కరణిం బన్నిదము నిడి ప్రస్ఫుట లీలా
సరణిం బుఱికిం జేరిరి
తరణియుఁ బశ్చిమాంబోధికి జేరెన్. 31

(సాయంకాలాస్తమయవర్ణనము)

క. పెరిగిన చీఁకటి తనుఁ గని
సురిగి యరిగి పడుచుఁ బొగకు చొచ్చిన దానిన్
బోరఁగొన వెంబడిఁ దాపను
నరిగిన క్రియ నినుఁడు గ్రుంకె నపరాంబుధిలోన్. 32

గీ. ధాత్రి దినరాజు విడిచి పాతాళమునకుఁ
జనుచు వేలంబు వెలుఁగ జేసిన వెలుంగు
చాయ నెఱసంజ యొప్పెఁ దగియ ధూమ
పటలమును బోలెఁ జిమ్మచీఁకటులు మించె. 33

సీ. అంబరారణ్యమునఁ బ్రవృద్ధంబులైన
ఘోరతిమిరతమాలభూమీరుహముల

దట్టముగ నల్లుకొని పూచినట్టిమొల్ల
విరులనాఁ బొల్చెఁ దార లయ్యిరులయందు. 34

గీ. వెల్లిచెఱకుఁగోలవింటిబద్దను మల్లె
తీవెనారిఁ జేసి భావభవుఁడు
పఱచుపువ్వుఁబోండ్ల పెఱచు లన్నిత్తె
విరులతూపు లేసి మరులు గొలిపె. 35

వ. ఆసమయంబున. 36

చ. పసవడి జారకాముకులపల్కులు జారులకుం దగియవా
క్స్మరణలు జారకాంతలకు సన్నుతి గా వినిపింపుచుం బొరిం
బొరి నుభయానురాగరసపోషణులై వెస నింపు సందుసం
దిరుగుదు రానుక్రోవులగతిం బుగవీథుల శంభళీసతుల. 37

ఉ. కుట్టనికానివేశములు గోష్ఠతలంబులు తప్పకేవపూ
దెట్టులు పాడుగోడలు నదీసదనంబులు నిష్కుటంబులున్
గట్టికలింపము ల్పనులగాడిమఱుంగులు గుల్మపంచలు
నట్టనియుండు జారిణుల కార్యసమాచరణైకసిద్ధికిన్. 38

వ. తత్ప్రదేశములయందు. 39

మ. అనుగంధాంగవిలేపనం బనఘదంతాంకం బతాంబూలము
ప్రసవాలంకరణం బనుక్తమణితారావం బశేషాంగముల
బనుఖస్వాప మబంధనైపుణ మనంతానంగసంభోగనం
బసిధారాటము నైన జారరతికృత్యం బత్తఱి నొప్పెతెన్. 40

మ. తపులై యేలినవారినిత్యగృహకృత్యం బంతయుం దీర్చి తేఁ
కువతో నిండ్లకు వచ్చునప్పటికిఁ బేర్కోఁ జక్కఁ జేరెండుమూఁ
డువిడేలాకులు పోకలుం గొని విటీలున్గోడపైఁ దట్కుటీ
భవనప్రాంగణసీమఁ బ్రదిష్ఠురుచు రంభాకుంభ చేటీవిటుల్. 41

క. ఆతఱిఁ బ్రహ్లాదసమ
న్వితంబై కువలయంబు విలసిల్లెనవ

ద్యోతసటాఘటలుండై
శీతాంశుఁడు పొడిచె నారసింహుఁడు పోలెన్. 42

గీ. దితిజరక్తారుణనృసింహదివ్యమూర్తిఁ
బోలి యొప్పారెఁ బొడుపుఁగెంపున విధుండు
తద్విశాలాంకతలదైత్యతనువు వోలె
లాంఛనం బొప్పె నప్పుడలంబునందు. 43

చ. అనిమిషమండలీశిరవితాభ్రధునీసలిలాభిషేచనం
బున విమలాంగుఁడై నృహరిపోల్కి సుధాకిరణుం డనంతరం
బునఁ జెలు వొందఁ దత్సలిలపూరము రోదసిఁ బిక్కటిల్లెనో
యన బలితంపువెన్నెల లజాండవిభాగము నిండె నత్తఱిన్. 44

సీ. చెలువ గట్టించుచిర మొలఁ గొంతఁ గట్టి
యానగము పైవల్లెవాటుగ నమర్చి
పనిఁ బూని రేక దిద్దినకన్బొమల నంటం
గస్తురావుల కదంబమ్ము సలఁది
లీలగా నూరుదోర్మూల భాగమ్ములు
వాసించు గోవజవ్వాదిఁ దుడిచి
తమరాక ప్రియుల కెంతయు దోల వినరా
నొసాళించు కట్టుపాగాలు పెట్టి
చుట్టుపువ్వులసిగిలు జౌకస్తూరిబొట్లు
నందితామొతులును సంపగందములును
గలిగి నవయన్కు లగుకోడెకాండ్రఁ గూడి
విటులు విహరింతు రప్పేటి వేశ్యవాటి. 45

వ. మఱియును.

సీ. అలకము ల్మాటి యాందలపాగ చుట్టి
పై నడ్డకట్టు రుమాలుగుడ్డ కట్టి

చెవులకమ్మలపట్లఁ జవుకట్లు మేలినీలాల
పోఁగులజోళ్ళు గీలుకొల్పి
యరచట్ట దొడిగి మైసడ్డంబు దిగటంబు
వలిపెదుప్పటి వల్లెవాటు వేసి
నిటలభాగమునందు నిడుసోఁగ తీరుగా
మల్లెపూమొగ్గ నామంబు దీర్చి
ద్రవిడపరిచారకులు వెంటరాఁ దరుణవేశ్య
లడపములు పూని రాఁ గొంద ఱవ్వేళందె
వెన్నెలం నారజపుఁబేఁకవన్నె లలరఁ
గంతు గురుపల్లకీసేవ గాంతు రందు. 47

ఉ. కొందఱు సహ్యజాజవిరకోమలసైకతవేదికావళిం
గొందఱు చంద్రకాంతమణికుట్టిమకేలిగృహాంగణంబులన్
గొందఱు మందిరోపరికశుప్పరిపాలితవృక్షవాటికా
ళిందముల న్మనోజసుఖలీలలఁ దేలిరి వారలత్తఱిన్. 48

ఉ. తూరుపు తెల్లవాఱె శశి తో యధిపాశకుఁ జేరె వెన్నెల
ల్తారలతోన జాఱెఁ గుముదంబులు నిద్రలఁ గూరె జక్కవల్
గేరెఁ బ్రసూనసాయకునికి న్బని దీఱె దిగంతరంబులం
దారెఁ జకోరసంఘము లుదారత మీఱెను సాంధ్యరాగముల్ 49

వ. అంత.

సూర్యోదయవర్ణనము.

మహాస్రగ్ధర. ఉదయక్షోణీధరాధ్యాధ్యుషి
తపశితభుగ్వోధయూథాగ్రిహోద్య
త్కదనత్కోదేవదత్తార్ఘ్య జలకులిశ
సంఘాతపాతక్షతదా్రి
జ్యదవస్తంభోహ దేహాక్షురదురు
మధురక్త ప్రభామండలీకుం

దుదయించెన్ భాస్కరుం డత్యుపరి
దృఢసముద్యోత శోభాస్కరుం డై. 51

వ. అప్పుడు. 52

గీ. విప్రనారాయణార్యుని విటునిఁ జేసి
తెత్తు నని పంతమాడిన దేవ దేవి
కనక మణిభూషణ సుగంధ గంధమాల్య
సుపటశృంగార మొడలించి కపటలీల. 53

దేవదేవి విప్రనారాయణుకడ కేగుట.

సీ. నడిముక్కు మీఁద సన్నపు నాభినామంబు
నడుమ మంజిష్ఠి కావి నిడుద రేఖ
యలఁతిపీనుల విచ్చుటాకుల దుద్దులు
సిగవేసి ముడిచిన చిన్నితుఱుముఁ
జనుదోయి నిఱియఁ గట్టిన చుట్టుపయ్యెద
కొత్తదోమిన దంత కోరకములు
త్రికముపై నెగఁగట్టు దిగఁగట్టుదువ్వల్వ
నేలపైఁ జీరాడు వ్రేలుఁగచ్చ
కంఠపార్శ్వంబున నగంబు గానిపించు
తులసి తామరపూసల వలుదసరులు
పూని నిక్కంపు దాసరిసానివోలె
విప్రనారాయణా రామవీథిఁ జొచ్చి. 54

వ. తదీయ మధ్యప్రదేశంబునందు. 55

క. అమ్మగువ గనుంగొనియెన్
ముమ్మఱముగఁ బట్టె నామములు మే నెల్లం
గ్రిమ్మికొన నుట్టిఁ బెట్టిన
గుమ్మడికాయయును బోలెఁ గూర్చున్నతనిన్. 56

గీ. విప్రనారాయణుని మాల్యవిరచనావ్య
సనపరాయణుఁ జూచి యచ్చటనె పుడమి
నుదురు సోఁకఁగ మ్రొక్కి యయ్యెదుట మోడ్చుఁ
గేలుదోయి నున్న వేశ్య దాసురాలిఁ జూచి. 57

క. ఎయ్యది కుల మెయ్యది పే
రెయ్యది నీనామధేయ మిచ్చోటికి రా
నెయ్యది ప్రస్తుత మనినం
దొయ్యాలి యాబ్రహ్మచారితో నిట్లనియెన్. 58

చ. అకలుష మైన తావకవనాశ్రితభూమికి శంక లేక హీ
నకులుల కెల్లు రాఁ దగు మనంబున నుంచకుఁ డట్టి దేను శూ
ద్రకులము దాన నందును వితంతువు గా నొకరింట దాసిఁ గా
నొకమగనాలిఁ గాను దగు లొం డెవ లేదు తనంత మానిసిన్. 59

సీ. ధర వర్ణముల కెల్ల గురువు బ్రాహ్మణుఁ డని
యఖిలశ్రుతులుఁ బల్కు నదియ కాదు
బ్రహ్మనిర్మిత మైనపరమధర్మము
శూద్రజాతికి బ్రాహ్మణచరణసేవ
యట్టిబ్రాహ్మణులందు హరిభక్తులు
త్రిలోకపావను లాహరిభక్తులందు
వైష్ణవ ఘనులు శ్రీవైష్ణవజనులందు
విజితేంద్రియుండు శ్రీవిష్ణుమూర్తి
యిన్నిగుణములు గణుతింప నిపుడు స్వామి
వలనఁ గలవని మీ తిరుపళిఘు శాస్త్ర
యింప వచ్చితి ననుఁ గటాక్షింపు స్వామి
నాథ యెవ్వరు లేని యనాధ ననిన. 60

తల్లి దండ్రి యన్న దమ్ము లెవ్వరు లేక
యొంటి నింటనుండి యుట్టిపడితి

యింతి యింత కాల మెం దుండితి విరక్తి
కిని నిమిత్త మేమి గనితి చెపుము. 61

వ. నావుడు నయ్యతివ యిట్లనియె 62

శా. స్వామీ యే నని విన్నవింతు నతికష్టం బైన నా జన్మ మీ
భూమిన్ నేఁ బడినట్టి పాట్లు శునకంబుల్ సూకరంబుల్ సహా
గ్రాముల్ పడ్డది లేదు మీ రనఁగ నా యూత్రంగ వాధుండు దో
త్తో మీముందఱఁ జెప్పినన్ దొలఁగు మద్దోషంబు నిశ్శేషమై 63

వ. ఆకర్ణింపుము. 64

సీ. వెలయు నేపీను నిష్కలధర్మమహిమచే
ధాత్రి సత్యవ్రతక్షేత్ర మనఁగఁ
బ్రవహించె నెందు వేదవతి పేరిట
బ్రహ్మదేవునింతి సరస్వతీస్రవంతి
కావించె నెచట నిష్కామధర్మహితుఁడై
హరిగుఱించి విరించి యధ్వరంబుఁ
జవి చూచె నెచ్చోట సవనాగ్నిహుత
సహాహుతిహావిస్సార మబ్జోదరుండు
కటకమాత్రంబె యది వికంకటజలగ్ర
హాగ్రహణవిగ్రహోద్యుత్తహస్తివరద
చిరదయావాలమోక్షలక్ష్మీవిశాల
కటితటీనూత్నకళ్యాణకాంచి కాంచి. 65

వ. అందు. 66

సీ. కలహంస కర్పూరకలిక పద్మావతి
మందారవల్లరి మధురవాణి
సౌందర్యలహరి పుష్పసుగంధి చిత్రాంగి
కాంచనమాలిక కనకరేఖ

రాజమోహిని కుమారసరస్వతి సుశీల
మదనాభిరామ మన్మథకఠారి
మంజుభాషిణి భానుమతి రమాతిలకంబు
కామమంజరి చంద్రికళ యనంగ
భూమిసలిలాగ్ని పవనార్క సోమకామ
విధిసుధారసముపితటిద్విబుధమర్త్య
జనిత మగునచ్చరకులంబునను జనించి
వారసతు లింద్రు సారశృంగారవతులు. 67

గీ. అందు నొకవారసతిపుత్రి నై జనించి
వృద్ధిఁ బొందితి దేవదేవి యనుపేర
నభ్యసించితి బాల్యంబునందు నృత్య
వాద్యసంగీతసాహిత్యవిద్య లెల్ల. 68

మ. ఎలమిన్ శైశవయౌవనాంతరవయోహేలావిలాసంబు మై
నలరన్ గన్గొని జ్యోతిష్యు లిచ్చినశుభోదంచన్ముహూర్తంబునన్
జెలిమిన్ భూసురవృద్ధబాంధవజనాశీర్వాదపూర్వంబుగాఁ
దలిమం బెక్కఁగఁ జేసెఁ దల్లి నను నుద్యన్మోదమత్తల్లి యై. 69

క. క్రొన్ననవిల్తుఁడు నాకను
సన్నల వర్తిల్లు సురతసామ్రాజ్యగతిన్
కన్నెఱికంబుల వలపుల
మన్నెఱికం బెఱిఁగి విటుల మహిఁ బనిగొంటిన్. 70

ఉ. పంకజనాభు హస్తిగిరిభర్త భజింపఁగ వచ్చి నాకు నా
తెంకణకొంకణద్రవిళదేశనృపాలకు లంటుకాండ్రు లై
కంకణముద్రికాళి కయికానుక లిచ్చి వసింతు రింట నా
యంకణభూమిఁ బల్లకులు నందలముల్ పడిగాపు లుండఁగన్. 71

ఉ. కిట్టున నొండొకళ్ళు తమకే తమకే పిలుమంచుఁ బైపయిన్
గొఱ్ఱెలు పాడిపైరములు కోకలు రూకలు ముందుముందుగా

వట్టుగ నిచ్చి వచ్చి తలవాకిలిఁ గాతురు రేతిరిం బగల్
గుట్టువయస్సునుల్లరవుఁగోఁడెలు సైరికరాట్కుమారకుల్. 72

గీ. వైష్ణవోత్తమ మీవంటివారియెదుట
నాత్మసంస్తుతి నీతి గాదైన వినుము
నాఁటిదినములయందు మన్మందిరమున
సంతతంబును గనకవర్షంబు గురియు. 73

గీ. అట్టిగడన విడిచి యావని భిక్షావృత్తి
నేల తిరిగె దంటి వేని వినుము
నలువసృష్టిఁ గలుగుకులములలో నెల్లఁ
గాకులంబు లంజకాకులంబు. 74

సీ. అర్థప్రమోహనాయత్తంబు చిత్తంబు
బహుళమృషాభాషణాభ్యసన రసన
యాజన్మపశ్యతోహరములు కరములు
ప్రచురహేయాశనభక్షి కుక్షి
సంతతాన్యాయప్రచార మాచారంబు
మతకంబుమాయలమనువు తనువు
సకలవర్ణోచ్ఛిష్టసదనంబు వదనంబు
వితతకుతర్కాభివృద్ధి బుద్ధి
యంగజవ్యాధిఁ గనువుబ్బినట్టి విటుల
యాత్మజలపూరముల తెట్టు వల్లపట్టు
హేయభాజన మెన్నిటు నెన్ని చూడ
వేశ్యజన్మంబు జన్మమే విప్రవర్య! 75

చ. ఎటు గణుతింప యోజనము! లేఁబదికోటులు భూమి దీనిలో
నటు తుహినాచలేంద్రమున కవ్వలి వన్నియు దేవభూములే
యిటు హిమసేతుమధ్యమున నెందులఁ డాఁ బరికించి చూచినన్
విటులకు సత్యశౌచములు వేశ్యకు నీమము లే దొకింతయున్. 76

ఉ. ఒక్కనిఁ బిల్వ నంపి మఱియొక్కనిచేతఁ బసిండి పట్టి వే
ఱొక్కనియింటి కేఁగుచు మఱొక్కని నానడుచక్కి నొక్కచోఁ
బొక్కలి దాఁచి కూడ భరిమఁ బొందు విటుల్ దెలియంగ లేరు గా
కెక్కడిసత్య మేడవల పెక్కడినేమము వారకాంతకున్. 77

సీ. మమత మూషవిటులు మాన రి తియు గాక
వెలపాలంతి కెందు వలపు గలదు
సజ్జ గలిగె నేని తజ్జాతివలపును
జాతివలపు నొక్కరీతి దలఁప. 78

ఉ. మేఁతలు మాంసముం జముగు మెత్తనియన్నము గట్టిపెరుఁగున్
బూఁతలు గంధముల్ కపురముల్ మృగనాభియుఁ గాక వేశ్యకున్
మేఁతలు పూఁత లన్నవి గణింపఁగ మందులె తారు మందులై
చేఁతలు కూచిమారములు సేయుదు రింతియు కాక దుర్విటుల్. 79

క. సర్వవశీకరణజన
హృద్యశుభాకారవిభవ మెన్నఁగ నేలా?
ప్రద్యుమ్నుఁ డైన వాఁడే
ప్రద్యుమ్నుఁడు జగతి వారభామల కెందున్. 80

చ. తలనిలువర్థ మిచ్చినను దాము కలస్థులు కాని హీనులన్
బిలువ మటన్న నేమములు భేషజముల్ వెలయాండ్రు పిల్తురే
కులజుల నైన మున్ను తమకుం బ్రకృతంబుగ నిచ్చునట్టిసో
వెల కధికంబు నొక్కయరవీసము కాసును జేతి కిచ్చినన్. 81

క. ఆపల్కు లాలకించినఁ
దీపొల్కుచుఁ గురియుఁ గమ్మదేనియసోనల్
లోవలఁ బరికించిన నీ
లోపలసదృశములు వారయోషాతతికిన్. 82

గీ. ఆవల రోఁ పట్టి యెంత రేయైన నిద్ర
గూఁతుఁ బోనీదు పోకాకు గొఱుకుకొనక

నాఁ డవశ్యంబుఁ బిలిపించు ననుపువిటులఁ
దల్లి యల్లుండ్రఁ బెదబూచి ధనపిశాచి. 83

సీ. మునుపు జాగాలఁ జేసినభుజంగులఁ గన్న
గర్జించి శునకమై కఱవ వచ్చుఁ
స్ట్రోకించుఁ దీసికట్టైన బెట్టుఁ జే
రట్టించు విటునిఁ గందర్పుఁ డైనఁ
బానదక్షిణ మిట్టె నేనిఁ దజ్జామాతఁ
బ్రణుతించు విటశిఖామణి యటంచు
ధనవంతుఁ డైన మొత్తనివాఁడు చేరినా
పుత్రిక కొప్పించుఁ బోటివిటులఁ
బయిసిమాలించుఁ దనపిన్నవయసునాఁటి
పసుపుసుద్దులు దలపెట్టి పాఁతజోలి
నోరు విడివడ్డఁ బచ్చిబూతే రచించు
వివిధమాయామయోపేత వేశ్యమాత. 84

శా. ఏవేళ న్స్తుతి యేమువార్త యున మాయిల్ చొచ్చినాఁడో మనో
భావజ్ఞుం డయి సర్వము న్నడుపు నాబంగారుకాళ్ళయ్య జే
జే నెయ్యోడుఁలు రాజ్యమేలు మనుచున్ జేమోడ్పు నీరీతి మా
యావాదంబులచే ధనం బొలుచు వేశ్యామాత జామాతలన్. 85

ఉ. ఈ విట రమ్మ్న పొమ్మనుట యే గుణు తింతియు కాక మాకు నీ
యీవు లిదేమి గల్గు విడెమే పదిలచ్చలు వద్దటంటిమా
దేవర చిత్తవృత్తి యొకతీరయి యుండు నిదేమటంచు మి
థ్యావినయోక్తుల న్విటులయర్థము గొల్తురు వారకామినుల్. 86

గీ. అనఘ వేశ్యావిడంబన ర్తనము లెన్న
నిసుకపాతఱ యీజోలి యేల త్రవ్వ
నప్పడుపుఁగూటిపై వసవ్యాత జనించి
నామనను రోసినట్టిచందంబు వినుము. 87

క. ఆరోహిణి నవరోహిణి
నే రతి రవ దుల్లి విలువ హెచ్చులుగా బం
గారములును దారములు న
పారములుగనే గడించుపర్యాయమునన్. 88

మ. ఒకయేకాదశినాఁటిరేయి సముఖై యున్నట్టిరోనెట్టువే
డుకకాం డ్రెవ్వరు రామిఁ బల్లవుఁ డొకండుణ్ లేక లోఁ గ్రాఁగి శ
య్యకడ న్నిల్వ సహింపకి ల్వెడలి యాతాయాతరీతి స్సనో
వికలత్వంబున వాడవాడల విటాన్వేషంబుఁ గావించుచున్. 89

ఉ అనిసివేళ విష్ణుభవనాంగణమంటపవేదిక న్సఖా
సెనత నుండి జాగరము సేయుసుధీజను లర్థదీప్తిగా
భూనుతలీల భాగవతముం బఠియింపఁగ నందుఁ బింగళా
ఖ్యానము వింటి నంటినయఘావలి యావలి కేగ వీనులన్. 90

క. అది విని వేశ్యాభవ మి
ట్టిదకా యని వింతి పుట్టె డెందంబున ప
ట్టిద మగునర్థార్జనక
ష్టదురాశావశములు దలఁలున నూడెన్. 90

క. ఆవేశ్య నాకు గురువుగ
నే వేశ్యాత్వంబు మాని యేకాకిని నై
శ్రీవేంకటపురుషోత్తము
దేవాయతనాదిదివ్యదేశములందున్. 92

సీ. ప్రద్యుమ్నజనకధర్మస్థాపకత్వమె
సతతంబు నిజకులాచారముగను
పద్మనాభద్వయోపరిదివ్యనామమే
యనిశంబు జిహ్వాకభ్యాసముగను
జలరుహాంబకచిహ్నములె సంతతంబును
బాహుమూలముల కాభరణములుగ

భగవద్విలాసవైభవమె యహర్నిశాంతరంబు
నంతరంగంబున కాస్థ గాఁగ
నవిరళభుజంగశయనసేవానురక్తి
చిత్తమున హాటకాంబరచింతనంబె
కాని తక్కినవాని డగ్గఱఁగఁ బోక
భాగవతముద్ర నొంటి నిప్పాట నుండి. 93

మ. అకలంకస్థితి నాఁటనుండియును సర్వాన్నంబు వర్జించి మా
ధుకరప్రక్రియ బ్రాహ్మణాన్నమె భుజింతున్ లేనిచో సజ్జన
ప్రకరాగారములందుఁ జేయుదు స్వయంపాకంబు శ్రీరంగశా
యికృప న్వచ్చె దినంబు లీకరణి స్వామీ నేఁటిపర్యంతమున్. 94

గీ. వాగసత్యులైన యాసీమ వారివలెనె
మోసపోనిసిన నేనోడు లేదు
జిహ్వ నాల్గచ్చరాలు నేర్చినకతాన
పసువుఁగూటికి మనసు గొల్పక యుంటి. 95

క. అని వనిత యివ్విధంబునఁ
దనకులశీలములఁ దెల్ప దానిని వేశ్యాం
గనఁగా నెఱిఁగి మనంబున
ననుమానము వొడమి వైష్ణవాగ్రణి యనియెన్. 96

క. ఇమ్ముల వేశ్యాసహవా
సమ్ములు శ్రీవైష్ణవులకుఁ జాదం బగునే
మమ్మూవల నే మందురొ
కొమ్మా యీలోకు లెంచుకొమ్మా దీనన్. 97

ఉ. కాకులు రావిపండ్లు దినఁ జేర శిలామయదేవమందిరా
నీకములందు రావులు జనించును సజ్జన చిత్తవృత్తి య
వ్యాకులలీల నాతిగుడివంటిది లోకములోన వేశ్యలుం
గాకులవంటివార లటుగానఁ బ్రమాదము చేర నిచ్చినన్. 98

వ. అనిన నవ్వేదవేదికి దేవదేవి యిట్లనియె. 99

ఉ. ఎండకుఁ గైనఁ గొంగు పట్టి చెందటికైనను బాస దప్పి మై
నొందఁగ రోఁత సేఁత లపు డేగతిఁ జేసిన నిచ్చగించుచున్
డెందము హాయిగాఁ గొని గడించినకష్టపులంజెకూడు నా
కిందక రోసి వచ్చితిని సహించుమ శక్కినకూడుఁ గ్రమ్మఱన్. 100

క. భోగేచ్ఛ నాకుఁ గల్గిన
నీగతిఁ జరియింప నేటి కింటనె యున్నా
న్నాగతి మున్నిటివిటసం
భోగము గాంతలకుఁ దగినబోంతులు లేవే. 101

క. నామనసు చూచి విఱిగిన
దీమెయి నీమనసు చూడకే విఱిగిన దిం
దేమిటికి శంక పడ ధా
త్రీమండలిఁ బాయ విఱిగె తెగక నతాంగీ. 102

క. వినవే సామెత మును తన
మనసు పదిల మైన లంజె మంచిరమున నై
నను గాపుర ముండఁగ నగు
ననఁగను నిట్లాడనీకు నగునె మహాత్మా. 103

వ. అని యిట్లు ప్రవ్వడం జెప్పిన నప్పలుకులు విని యతండు తన
మనంబున. 104

గీ. రూపమునఁ గూటి గాదు కురూపి గాదు
వారసతి యై గడించు నీవయసునందు
దేశమున భిక్షమెత్తుకో దీని కేల
మనసు గట్టివిరక్తిఁ బొందినది గాక. 105

విప్రనారాయణుఁడు దేవదేవిదాస్యం బంగీకరించుట

గీ. దాస్యవృత్తికి నిటువంటి దానిఁ జేర్చు
కొనఁ గొదువ లేదు పలుగు పాముననఁగ నేల

యిది యదృచ్ఛాసులాభ మైయొనవెఁ దోఁట
పనికిఁ జేదోడు వాదోడు పాటు పడును. 106

క. బరవసముతోడఁ బ్రాకా
శ్కరుఁడను బోరలాగి నిప్పి గలిగి సహాయుం
బరుపురము నైన రంగే
శ్వరు కైంకర్యంబు నిర్విచారత సాగున్. 107

వ. అని తలంచి యమ్మెలంత కిట్లనియె. 108

గీ. నెలఁత సుకుమారి మైనది నీదు మేను
తోఁటపని సేయునెడఁ బ్రసాపాటు మాధు
కరము మాతోడిలంకె నీకరణి నుండ
నోపుదే యన్న నతని కయ్యువిద యనియె. 109

గీ. అనఘ జాత్యభిమాన గేహాభిమాన
లేశములు దాసురాలికి లేవు మాధు
కరము నలవాటె మీవంటిఘనులు దిద్దు
పనులు సేయుటకంటె శుభంబు గలదె 110

సీ. మారి నెక్క నేరను గాని పువ్వులు గోయు
దండలు గట్ట వింతలుగ నేర్తు
నేత మెత్తఁగ నేర నింతియు కాని
నేఁ గట్టిగా నీర్నళ్ళఁ గట్ట నేర్తు
ధరణిఁ [illegible] పట్టి త్రవ్వ నొక్కటి నేరఁగాని
నే మళ్ళచుట్టఁ గట్ట నేర్తు
బరవసంబునఁ జేసిపని నేరఁ గాని
నే నింటిలోపలిపను లెల్ల నేర్తు
బుద్ధి మతిఁ జెప్పి స్వాములు దిద్దుకొనిన
సేవనికి నైన దాసురా లోపఁ గలదు

అర్థి మాయటరంగేశుఁ డైననిన్నుఁ
గూర్చి వచ్చితిఁ గరుణ నీ డేర్చు నన్ను. 111

సీ. నిర్వాణరాజధానికి నేగువారికిఁ
జక్కనిత్రోవ యాచార్యసేవ
విరజానదీసముత్తరణంబునకు
మనోజవమైననావ యాచార్యసేవ
త్రిజగజ్జనులకు సతీపతిన్యాయమై
చాగినపాత్రవ యాచార్యసేవ
అజ్ఞానహతుల విజ్ఞానవంతులఁ జేయు
సంజీవితీవ యాచార్యసేవ
యాశ్రయించినవారల కర్థి నిచ్చు
విష్ణుసాలోక్యసారూప్యవివిధదివ్య
భోగసామ్రాజ్యవైభవాభోగమహిమ
శాశ్వతంబైన రేవ యాచార్యసేవ. 112

గీ. అనిశ మాచార్యసేవ గల్గినజనులకు
దేవభూదేవతీర్థసంసేవ లేల
అనిశ మాచార్యసేవ గల్గనిజనులకు
దేవభూదేవతీర్థసంసేవ లేల. 113

గీ. అనుచు శ్రీవైష్ణవకథారహస్యధర్మ
మార్యు లెన్నఁటఁజేసి యాచార్యబుద్ధి
మిమ్ము సేవింప వచ్చితి నెమ్మి వెరవుఁ
గలపి పనిఁగొను మెద నలమటలు లేక. 114

క. తిరుకట్టసేవఁ జేసెదఁ
దిరుమాలికా నలికి పూసి తీర్చెద గ్రుగ్గుల్
తిరుమజ్జనంబుఁ దీర్చెదఁ
దిరుపుట్టము లుతికి వేగఁ దెచ్చెద దినమున్. 115

క. అని విని యతఁ డవ్వనితకుఁ
గని యప్పుంఙకులకు నలరి కాఁగిలి రంగే
శునికైంకర్యము చేకొని
మన మిరవుగఁ జేయుదము సముంచితభక్తిన్. 116

గీ. అని తదీయదాస్యము స్వీకరించె న
ద్దాసరయ్య యచట నాసరోజ
లోచనయును మాలినిలోఁ జేవ చొచ్చిన
గతిఁ బ్రవేశ మందె ప్రతిదినంబు. 117

వ. ఇట్లు వచించుచు సతినికి నయ్యతివ యిట్లనియె. 118

క. ధరలోఁ మాఱటరంగే
శ్వరుఁడవు దాసులకు నీవ సంగతముగఁ దే
వరకైంకర్యము మస్తక
గురుకైంకర్యంబు నీవఁ గొఁడవయె నాకున్. 119

అరుణోదయంబున కట మున్న మేల్కాంచి
నది కేగి యాచమనంబుఁ దీర్చి
మార్జనం బాడి నామమనఁ జాందుకొని
యాత్తవస్త్రంబు సతనిదోవతియు నుతికి
తిరుమార్జనముఁ జేసి తిరుమాల్గఁ గసవూడ్చి
యాలికి ముగ్గులు వెట్టి యతఁడు మేలు
కని వచ్చునపుడు గన్గొని వందన మొనర్చి
యాచరణీయకృత్యంబు లడిగి
యతఁ డనుష్ఠాన మొనరించి యరుగుదెంచు
వేళ కారామవాటిఁ బ్రొవ్వీరులు గోసి
సరులు దండలు గావించి సజ్జ నించి
యతనిముందఱ నుంచు నిట్లగునె యెంద్దు. 120

గీ. మెలపుతోఁ జెల్లపాదులఁ గలువు దీయు
నెమ్మి దోహదధూపధూమమ్ము లిడును
సంద్రెప్రొద్దైనఁ గసవూడ్చు మందిరమునఁ
దిరువళికు వెట్టు నెరపు రాత్రిగలు దాఁచు 121

గీ. ధాన్యముష్టి గులం మెత్తి దాన నిత్య
మేకతంబునఁ దాస్వయంపాక మాచ
రించి సాపాటు సేయుదునంచు నతని
మొఱఁగి తనయింటికేగి ముమ్మఱు భుజించు. 122

గీ. చెఱఁగు మాసినపుడు మఱుఁగున మూనాళ్ళ
యొదిగి యుండి నాలవదివసమున
నొరులు పోయుతీర్థ మొగి వాడి పెసవఁ దాఁ
దీర్థమాడుఁ బుణ్యతీర్థములను. 123

వ. అంత. 124

గీ. తోయజానన యన్నపానీయములకు
నాస పడ కిట్లు వెలలేనిదాసి యగుచు
నెనసి పను లెల్లఁ జేయుఁ గన్గొని కృపాప
రాయణుం డైనవిప్రనారాయణుండు. 1 5

సీ. ఏఁ బ్రసాపడి తోఁట కేతెంచునందాకఁ
బని సెయుఁ దాఁ బ్రసాపడను బోదు
నేఁ జేతఁ బని వట్టి తేఁ జూచి ముందుగాఁ
దా నందుకొను నొడల్ దాఁచుకొనదు
నే మేల్కనకమున్న దా మేలుకొని
దేహశుద్ధియై తిరుమాళ్గశుద్ధి చేయు
నేనిద్రఁ బోవుదాఁకా నిద్రఁ బోవ దేపనిఁ
జెప్పునో యని పాయ కుండు

విరతిమై నింట వేవుర విడిచి వచ్చి
తోఁటపనిపాటు కొదిగి నాతోఁ బ్రయాస
పడుచు నున్నది పరదేశిపడుచు దీని
నాఁక కున్న నుపేక్షాపచార మొదవు 126

వ. అని తలంచి యద్దేవదేవిం గనుంగొని. 127

చ. లలనరో యొంము సిరిఁక గులాముకుఁ జన వద్దు మాకు ని
చ్చలు పెరుమాళ్ళకో నెలఁ బ్రసాదముకట్టడి సాగి వచ్చు న్నా
తెలియ ప్రసాద మీవు నతతంబుఁ బ్రసాపడు మన్న బ్రొక్కియ
మ్మెలఁతుక స్వామిచిత్త మని మేకొనయెన్ ముదితాంతరంగయై.

వ. అంత నవ్విప్రనారాయణుండు. 129

గీ. తనకుఁ గోవెలపడిప్రసాదము నిరంత
రంబుగా సాఁగి వచ్చు శ్రీరంగవిభుని
పళ్లెరంబుప్రసాదంబు ప్రతిదినంబు
ప్రొద్దుప్రొద్దున రేవుమాపులు నవచ్చి. 130

క. కూరలు నన్నముఁ దిరుప
ణ్యారముఁ బచ్చళ్ళుఁ దిరుమ మాధుమధురా
హారములు నవ్వధూటికి
సారుచి ముప్పూటలును బ్రసాపడుఁ బెట్టున్. 131

గీ. తాను మాధుకరముమానక యెప్పటి
యట్ల వైష్ణవాలయముల కరిగి
రంగవసతిఁ దిరువరంగంబె గోవెల
యనుచు భిక్ష మెత్తుకొని భుజించు. 132

ఉ: ముద్దియు యున్ సదా యతిని బ్రేమాలఁ బిలిచెందికడన్ గెలంకులన్
బ్రోద్దొకచాయవర్తులుచుఁ బూవిలుకాని ప్రయోగభూతమై
యొద్దెన యుం బ్రవేశమున కించుక యేనియు నందు లేమిఁ బె
ల్లొద్దిక రంధ్ర మారయుచు నుండెఁ దదేకపరాయణస్థితిన్ 133

సీ. మూఁపుపైఁ గురులు క్రొమ్ముడి సేయు నొకవేళ
నొకవేళ, జెంపకొప్పారగ దిద్దు
వలి నాభి దోఁప నీవి వదల్చు నొకవేళ
నొకవేళఁ గంచుకంబూడ్చి తొడుగుఁ
దొక తొక నాతు ముద్దులమాట నొకవేళ
నొకవేళఁ బ్రౌఢోక్తులొనర నెరపు
వలిపెంబుఁ గట్టుఁ బావడ లేక యొకవేళ
నొకవేళ: బయ్యెద నోర చేయుఁ
గదిసి వీనుల సొక్కుచొక్కముగఁ బల్కు
నొయ్య నొయ్యన సంగీత మొక్కవే
సనయ యస్ఖలితబ్రహ్మచారి యైన
వైష్ణవోత్తముబ్రమోల లావణ్యలీల. 134
వ. ఇవ్విధంబున. 135
క. వ ‍మానసను త్క్షేత్రముఁ (1)
గుటిలాలక చేష్టితము గొని యి (1) శుద్ధిగాని
ట్ట పాదుచేసి మోహా
వడబీజము మరుఁడు నాటిపట్టలఁ జేసెఁ. 136
క. ఐహిక సౌఖ్యంబుల ని
ర్మోహుం డగువాని కర్తరునిసద్దాస్య
స్నేహం బతిపరిచయమున
మోహంబై బుద్ధిచలనముం జేయుటయుక్ 137
సీ. ఆకాంతు తెప్ప వేయక చూచు నలిశంబుఁ
దలఁపుచేతనె తృప్తిఁ గొలుపు మదికి
వనజాక్షి కొంగు సోఁకిన మేను గరుదాల్చు
మొగము విప్పుగఁ జేయు మగువ నగిన
నర్థి నొయ్యనఁ గోర్కి నడుగ నుద్యోగించు
నడుగఁ జాలమి నేటి కనుచు మానుఁ

జాలిపల్కు మెచ్చి కోయిలపల్కు దూషించి
నధరంబుమధువున కాసఁ జెందు
శిరసుపైఁ బేనుఁ బొడగన్నఁ జేరఁ బోయి
హింస సేయకు మని చేతి కిచ్చుఁ దిగిచి
తన్మయత నొంది కలికి చేతలను హరిప
గాయణుం డైన విప్రనారాయణుండు. 138

శా. ఆవిప్రోత్తము వజ్రపంజరనిభం బై నిశ్చలం బైనస
ద్భావం బంగనసాహచర్యగుణసంపర్కంబునన్ లోహ మై
గ్రావం బై దృఢదారు వై తరుణాన్యతుం బై ఫలప్రియ మై
పూ వై తన్మకరంద మై కరఁగెఁ బో నీళ్ళకుం బల్చ నై. 139

గీ. గారఁ ద్రావినమీనుసంగతి మనోజ
వేదన నతండు పొరలఁ దన్వియు నెఱింగి
తనవలకుఁ జేరఁ బో బోఁడిదాస రనుచు
డెందమునఁ జాల సంతస మం నంత. 140

వర్షర్తువర్ణనము

గీ. రంగవిభునకు విప్రనారాయణుండు
చేయుతో మాలికలకుఁ జాంపేయకములు
వేసవి యొసంగె నని మొగిల్వారు లొసంగ
మతిఁ దలంచెను దరువాతిఋతువు వసంగ. 141

సీ. చాతకవ్రజపిపాసావ్రితోద్యాసనా
కార్యనిర్వాహకాచార్యపరుఁడు
భూపురంధ్రీగ్రీష్మతాపజ్వరప్రణాశన
రసౌషధచికిత్సాపరుండు
మహనీయభూమిభృద్గుహావిహారిమయూర
సందోహనటనశిక్షాగురుండు
శతపత్రమిత్రాప్రహృతజగజ్జీవన
ప్రత్యర్పణక్రియాప్రథితదాత

కొనసి నీరంధ్రబంధురామోఘమేఘ
జాతసంజాతవృష్టిసంఘాతవాఃప్ర
భూతభూతలశీతలవాతధూత
నాష్టహర్షాగమంబు వర్షాగమంబు 142

గీ. ఆన మాయప్పలీక పోతేని యనుచు
ధరణిపంపున దొలుకారుతరువు కాఁడు
నింగి గుడి వ్రాసి యోఁగిసభఁగి నపుడు
చంద్రకరుఁ డుండెఁ బరివేష మండలమున. 143

వ. అంత 144

శా. పాథఃపాథ్యాఖిలదిక్తటిశ్వసఘటప్రద్యోతవిద్యోతితా
వ్యాఘాతగారిశనిపాతజాతఘనగర్జాడంబరవ్యాప్తి న
త్యర్థంబుల్ ధరణీజనంబు చకితంబై యుగ్గునఃఘ్నుణః
పార్థః కృష్ణ యనన్ ధరిత్రిఁ దొరఁగెన్ బ్రత్యగ్రవార్బిందువుల్.

క. కటపెట తొటతోటరాలెడు
పోటపోటచినుకుల ధరిత్రిపొడ నట్టువడన్.
సాటసాట నాఁకట సోలుచుఁ
దటతట పడుచాతకములదైన్యము వాసెన్. 146

శా. అంభోదప్రకరంబు లత్తతిని ముద్యద్దీర్ఘఘోరాతసం
రంభాఘాతవిభగ్నదిజ్మగరకఠోరగాత్రవఖండావలీ
దంభాంభశ్చరవాహినీకలుషపాథశ్శుంభదంభోళులై
కుంభద్రోణముగాఁగ వాన గురిసెన్ ఘోరాంబుధారాకృతిన్.

క. తోరము లగున వర్షా
వారములం దొక్కనాఁ డవారితధారా
సారంబు పయోధరముల్
ఘోరంబుగఁ గురిసె ముసురుకొని నిశిదాకన్. 148

క. ఆనిశివేళఁ దనచవిక
లోనిచిలుకతయరుఁగుపై విలోలత వటుఁడున్
వాన పయిఁ జిలుక వాక్రిచ్చె
తీనియపైఁ జేరి దేవ దేవిగుణము నుడెన్. 149

శా. యాదోరాశివిశేషణోదితదృగంతారుణ్యావ
ద్వైదేహీవరణద్రాక్షుణాఘనుర్వాదిత్రవాదిత్రయీ
శైదంపత్యవిధానదాననగరిమాసర్వజ్ఞపాదానతా
త్ర్యాదిత్యక్షగతానుకేశ్వరనివాసారతుసారతుమా ! 150

క. అలఘూకృతగుహాభర్తృ
త్కలితాంగహ్రాంగక్రమలతరణివిధానా
ఫలముఖకలితసుముక్తా
ఫలదంబునిదాన సీసభక్తాసేనా ! 151

మాలినీవృత్తము. అనుజభృతశరాసా * యాశ్రితావన్నిగాసా
మనజకనకవాసా * మంజుసాకేతవాసా
అనుస్మృతనిజదాసా * యగ్రకార్యానువాసా
అనుపమదరహాసా * యూతుభిశ్చంద్రహాసా. 152

గద్య.

ఇది శ్రీమదాపస్తంబసూత్రి భారద్వాజగోత్ర పవిత్రి
శ్రీరామచంద్రకరుణాతరంగితవైభవ సారంగునృసింహ
మంత్రిపుంగవతనూభవ పరిచితభగవద్భాగవతకైంకర్య
విధాన తమ్మయాభిధాన ప్రణీతంబైన
వైజయంతీవిలాసం బనుమహాప్ర
బంధంబునందుఁ ద్వితీయా
శ్వాసము.

వైజయంతీవిలాసము

అను

విప్రనారాయణచరితము.

తృతీయాశ్వాసము.

క. శ్రీజానకీవిలాసా
త్రైజకసల్లాప వసుమతీద్యోపేటీ
రాజితతేపా యాశ్రిత
రాజశతయశఃకలాప రఘుకులదీపా. 1

వ. అవధరింపు మట్లు నిరర్గళధారావర్షంబు గురియుచుండఁ గనియవ్వై
దేవదేవి యుండుటయెఱింగి యప్పుడవ్విప్రనారాయణుండు. 2

ఉ. వారిజపత్రనేత్రి నిటు వానవెపంబున నింటిలోనికిం
జేరఁగఁ బిల్చి నాతలఁపుఁ జెప్పినఁ జేకొన కుండిన న్బలా
త్కారము దోష మంచుఁ బలుకం బరభామిని గాదు చెంతకుం
జేరినమీఁదఁ గుక్కుటము సేయునుపాయముఁ జేయుటొప్పగున్. 3

క. అని తా నయ్యువతిం గని
వనితా చలి నుండ నేల వాకిటికడ నె
చ్చనితావున కిటు రమ్మనఁ
జనితా నాలోనిగడపచక్కినె యున్నన్. 4

క. అయ్యెడ మిక్కిలి శైత్యం
బియ్యెడ కేతెమ్ము వేగ యింతి నివాతం
బయ్యున్నది యిచ్చోననఁ
దొయ్యలి యాబ్రహ్మచారితో నిట్లనియెన్. 5

ఉ. అరయఁ బెక్కువాసరము లాయెను నేనిట వచ్చి యెన్నఁడుం
జేరఁగ రమ్ము నీవని స్పృశించుట లేదిది యేమి నాపయిం
గూరిమి నేఁడు మీసరసకుం జనుదెమ్మని యానతిచ్చు టె
న్నూరిపరేణ్య నన్నొరసి చూచుటకో మఱి సిక్కమో యనన్. 6

విప్రనారాయణుఁడు దేవదేవితోఁ దనమనోరథము తెలుపుట.

ఆ. నిన్ను నొరసి చూడ నున్నదే పదియాఱు
నన్నెపసిఁడి కొదవ లెన్నఁ గలవె
మాయభీష్టమైనమాట చల్లకు వచ్చి
ముంత దాఁచ నేల యింతి వినుము. 7

క. సరసిజముఖి పంచాయుధ
గురుకైంకర్యంబు మనకు గురువై చెప్పన్
సరి నింకొక పంచాయుధ
గురుకైంకర్యమున నీవు గురు వగు మనుచున్. 8

ఉ. ఆసరసీరుహాక్షి యతఁ డమ్మెయి నాడిన మన్మథార్తవా
చాసరళిం గను న్నిజవశంవదుఁ డౌట యెఱింగి చిక్కెరా
దాసరిబోడ యిప్పుడు తలంచె మొలంకఁ గల్గుటల్
నా సిరివారిలో నని మనంబు ఘనం బగు వేడ్క నుబ్బఁగన్.

చ. ఎనసి మనంబులందు నతికిం బతికి న్వల పంకురించినన్
గొనకొని ధాత్రి నేనుఁగులకొమ్ములు వచ్చినయట్లు లింక ని
ప్పనికిఁ బ్రసూనసాయకుఁడె పైతరు వే మన నీక వీనిఁ జెం
దినవలరాచ వెట్టి తంటీపులచేఁ దల కెక్కఁ జేసెదన్. 10

వ. అని యూహించి యతని కిట్లనియె. 11

గీ. అనఘ మీతిరువడిహాలే నాశ్రయించి
నవుడె మద్దేహజీవధనాదికములు
తావకాధీనములు గావె దాని కేమి
వినవధరింపు మీదాసివిన్నపంబు. 12

శా. క్షేత్రజ్ఞప్రకృతిస్వరూపవిదు లక్షీణఘ్రాణజిహ్వాతను
శ్రోత్రశ్రోత్రిదృగ్భాతనుఖవ్యాపీశు లురువిష్ణుధ్యానపారాయణుల్
మిత్రామిత్రసము ల్భవాదృశులు స్వామిప్రాకృతు ల్వోలె ని
మ్మూత్రద్వారము పేరిఘోరనరకంబుల్ జేరఁ గాంక్షింతురే. 13

క. పరకాంతాదోష మఱపైఁ
బరికించిన శూద్రజాతిఁ బడుపుసతి ద్రో
వరదాసి నీవు మౌంజీ
ధరుఁడవు వైష్ణవుఁడ వంటఁ దగునె మహాత్మా. 14

ఉ. విప్రకులావతంస పృథివీస్థలి నిట్టిపవిత్రురాల వి
ష్ణుప్రతిమాను నేక్రియ నిమన్ స్పృశియింపఁగ నేర్తు నాపుడున్
విప్రులఁ బొంది గాని యపవిత్రులు పూజ్యులటన్న భారతీ
యుప్రథితోక్తి గాదె వనితా పరిహారము నీదుశంకకున్. 15

శా. దాసీసంగతుఁ డైనవ్యాసు గురుకాంతాగామి శీతాంశు వే
శ్యాసౌఖ్యాన్వితుఁ డైనకౌశికుని శూద్రాపత్యకన్యారతి
వ్యాసక్తుండగునప్పరాశరుని నేవాఁడైన నెల్పెట్టిరే
నీసంగంబున వారికైనగతి తద్విహాసుఁ గానిమ్మికన్. 16

వ. అనినఁ గ్రమ్మఱ నమ్మగువ యిట్లనియె 17

ఆ. నిడుదపట్టెతిరుమణియు వైష్ణవము కాని
మీర లాడుమాటతీరు చూడ
ననఘ నొసలు బత్తుఁడును నోరుతోడేలు
టన్నరీతి తోఁచు చున్న దపుడు. 18

చ. పడుపునకే సృజించె మును పణ్యవధూటుల బ్రహ్మయట్టివం
గడమునఁ బుట్టి యున్నకడ గాదని రోసితి నేను నీవయో
వడుగవు బ్రహ్మనిష్ఠుఁడవు వైష్ణవధర్మవిదుండ వాపనుల్
నుడుగ జూఁకప్పపుట్ట కిటు నో రెటులాడెఁ దలంపుమా మదిన్. 19

గీ. తోన యారూఢపాతిత్యదోష మిందు
సంభవించు భవద్బ్రహ్మచర్యమునకు
వైష్ణవోత్తమ నాకిందువలనఁ జిక్కు
మొకలిపాటుకు వచ్చినఁ గొదవ లేదు. 20

గీ. అనఘచారిత్ర శ్రీవైష్ణవాపచార
మెట్లు సేయుదు మి స్మంటి యేనటన్న
భావభవపుష్పభల్లధారావిభిన్న
హృదయుఁడై తొయ్యలికి నతఁ డిట్టు లనియె. 21

క. అపచారము గాదిది మా
కుపచారమె గాక యోతలోదరి సమ్య
క్కృపచేఁ గైకొని శంబర
రిపుచేఁ జాకుండ నుద్ధరింపుము నన్నున్. 22

క. ఓసతి భగవత్సేవకు
వాసి గణింపంగ భాగవతసేవయు త
ద్దాసుల కైంకర్యముఁ గృప
జేసిన రంగేశ్వరునకుఁ జేయుట సుమ్మీ. 23

వ. అనిన నమ్మాటకు మందస్మితసుందరవదనారవిందయై యిందువదన
దేవరచిత్తంబు కర్తవ్యం బెద్ది యనిన. 24

విప్రనారాయణుఁడు దేవదేవిం గూడుట

క. తిరువళకు మలపు మనవుడుఁ
దిరువళకు మలంచినపుడె దేవరదాసిన్
దిరువడిహాళ్కైంకర్యముఁ
బరువడిఁ గావించు టెట్లభాసము గాదే. 25

క. దీపము మన్మథరాగో
ద్దీపము లక్ష్మీకరము మదికి భయహర మహా

దీపము లేనిరతు ల్సుఖ
లోపము లవి చీఁకటింటిలో నెకిరింతల్. 26

వ. మఱియును. 27

క. ఆడెడుకొమ్మ పదంబులుఁ
బాడెడుకలకంఠిమోము భావజుకేళిం
గూడెడుసతయలచేష్టలు
చూడక రహి పుట్ట దండ్రు సుగుణులమదికిన్. 28

వ. అనిన నత్తం డిట్లనియె. 29

క. ఏపతులకు దీపము దగు
దీపనులకుఁ దగ దటన్న నింతి యిట్లు లనెన్
దీపంబు మలఁప వలదా
దీపము మనసందు చీఁకటెర నారింతున్. 30

క. నావుడు నది లెస్స యదే
కావింపు మన న్నిజాంశుకమ్ము విడిచి రా
జీవనయను దిగ్గన న
ప్రియకుం దమకు నడుమఁ దెర వైచుటయున్. 31

క. ఎలిమిం బుట్టఁజెర తెరలో
వలిదివచ్ఛాయ హారపై నవ్వెలిఁగెన్
బలపల నై రాఁ గరఁడును
వెలుపలఁ బ్రసరించె లేఁత వెన్నెల పోలెన్. 32

క. సెజ్జవ తెర వైచు నెపమున
నెఱిఁ గట్టినచలువ విడిచి నిలిచినఁ గడు న
త్తెఱి మెఱసె నారకుఁ బాసిన
కఱకంఠునరాతిచేతిఖడ్గముఁ బోలెన్. 33

వ. ఆసమయంబున. 34

ఉ. చూచి వయంతలోఁ దనకుఁ జొప్పడు దాఁక సధజ్యధన్వుఁడై
లాచినమన్మథుండు కరలాఘవ మొప్ప నిశాతపుష్పనా
రాచపరంపరల్ పఱపి వ్రయ్యలు చేసెఁ దదీయశీలముం
గాచినధైర్యవజ్రము నకుంఠకటంబుఁ బటుశౌర్యధుర్యతన్. 36

వ. ఇట్లు విగతధైర్యుండై యవ్విప్రపశ్వుం డయ్యాశిన కిట్లనియె. 37

గీ. కొమ్మ నీమోవియమృతంబుఁ గ్రోలకున్నఁ
బ్రాణములు నిల్వ వతనుతాపమున నేఁ
దయ నొసఁగు ప్రాణిహత్యాఘ సహాంతవ్య యనిన
వాక్య మూహింపు నావుడు వనిత పలికె. 38

గీ. విటజనోచ్ఛిష్ట మైనట్టి వేశ్యమోవి
వేదపారాయణాతిపవిత్ర మైన
వైష్ణవాస్యంబు నెట్లంట వచ్చు ననిన
వలపుసోలకాఁడు బలికె న వ్వైష్ణవుండు 39

క. ఆవులవెన్నయు ధరణీ
దేవులపాదములు యతులదృక్కులు కవివా
చావృత్తి వహ్నివాజి
స్త్రీవదనంబులు కడుం శుచిత్వపకంబుల్. 40

వ. అదియునుం గాక. 41

క. మృగయావిహారవేళల
మృగదంశకవక్త్రములును మీనాంకాజిఁ
మగువలలపనంబులు శుచు
లగు నుచ్ఛిష్టత్వ మంట దప్పనిశిష్టిన్. 42
అని ధర్మశాస్త్రసూక్తులు
మనుముఖ్యస్మృతులు తెలుపు మానిని యింక నీ
వనుమానము మాని వెసఁ

క. నను మన్మథకేళి నేల్చునావుడు వేడ 43

క. నారీమణి యవ్వటునిను
నోరథమును గూడి నిజమనోరథ మొనరం
దారసిలి కౌఁగిలించెను
మారశిలీముఖభయంబు మదిఁ బో నతనిన్. 44

వ. అంత. 45

సీ. ఆత్మహస్తమునఁ బంచాయుధచిహ్నము
ల్బాహుమూలంబులఁ బాదుకొల్పి
దల మైఁచెమటబొట్టులమితోఁ జెన్నొంద
నలికభాగంబునఁ గలుగఁ జేసి
జమిలిరేఫలకు దీర్ఘము లిచ్చి నైచ్య
భావంబుగా దాస్యనామంబుఁ జేసి
మానిదుర్లభమైన శితమంత్రరవంబు
శ్రవణసంగతి రహస్యముగఁ బలికి
నెమ్మి రతిదేవపూజాక్రమమ్ము దెలిపి
యఖిలసంస్కారములు నిటు లాశ్రయించి
మస్తధప్రాత్యుఁ డైన యమ్మాణవకుని
మృగవిలోచన నిజశిష్యునిఁగ వరించె. 46

క. వటుఁ డైనవైష్ణవుని నిటు
విటుఁ జేసెఁగ దేవదేవి వెడమాయలచే
నటు శయ్యఁ జేరఁ గలిగిన
నెటు సెయ్యఁగ లేరు వేశ్య లిల మగవారిన్. 47

క. కాయజుఁడు చేయుమాయల
కాయజుఁడు హరుండు నంబుజాక్షుఁడు లోనై
తోయజనయనలఁ బాఁతురు
హేయజనుల్ నరు లనంగ నెంత ధరిత్రిన్. 48

గీ. మున్ను కందర్ప విశిఖవిచ్ఛిన్న హృదయుఁ
డగుచు దిన మొక్కకల్పమై యార్తిఁ బొరలు
విప్రనారాయణునకు నవ్వేలఁ బురత
లీల నారాత్రి నిమిషంబుఁ బోలి గడచె. 49

వ. ఇవ్విధంబునఁ గతిపయదినంబులు గడచినయనంతరంబున నామా
నినీమణియందుఁ బ్రేమాతిశయంబున నవ్విప్రనారాయణుండు. 50

సీ. దినముఁ జన్నీళ్ళ మజ్జన మాడఁ జలి దాఁకు
నీ కంచు వేన్నీళ్ళ నిమ్మఁ గాఁచు
బుధవార శనివారములు బీకు వోఁకుండ
శిర సంటు వెచ్చఁగాఁ జేసి నూనెఁ
జమురు పట్టించి యంగములు మర్దన చేయు
మేదించు మేనిపై మిగుపపిండి
తల నిమ్మపండ్లు జొబ్బిలఁ బిండి సీకాయఁ
బులిమి తైలపుఁ జిడ్డు వోవ దువ్వ
జలక మాడించు మడుఁగువల్వలు ధరింపఁ
జేయు శిర సార్చుఁ గ్రొమ్ముడి సేయు విరుల
సరులపైఁ జుట్టి తిరుమణి చాదుకొనిన
దాఁక నిలుచుండు నెదుట సద్దంబు వూని. 51

వ. ఇట్లు నిజసేవాపరాయణుం డైన యవ్విప్రనారాయణు మోహాతి
రేకంబుఁ గనుంగొని జనితామోదంబున నవ్వనితావతంసంబు 52

ఉ. వైపరి తొంటినైష్ఠిక ప్రవర్తన లన్నియుఁ గట్టిపెట్టి తా
నాపరిచర్యఁ జేసెడు దినంబును దాసరి దాసరీతి నే
నీపరిపాటిఁ దార్చ నగు నింటికి వీనిఁ దటాల్న మత్ప్రతి
జ్ఞాపరిపూర్తియయ్యె నిఁక జాడ్యము సేయఁ బనేమి యిచ్చటన్. 53

వ. అని తలంచి యవ్విప్రనారాయణుం గనుంగొని యవ్వారారోహ
యిట్లనియె. 54

క. సామి యలకించినుం డిట
నే మీతిరువడిహా లాశ్రయించుట విని పు
త్రీమోహంబున ముప్పది
యామడ మాయమ్మ వచ్చినదినముఁ జూడఁగ. 55

గీ. వచ్చి యిపుడు మాయప్పవద్ద నున్న
దంచు నీప్రొద్దు వింటి నేఁ డటకుఁ బోయి
యెల్లి వచ్చెద నిక్కడఁ జెల్లవాఱఁ
బోయివత్తునె యనుడు సభ్యానుడనకు. 56

గీ. జల్లనియె గుండె ధాతువు ల్వెల్లటిల్లె
మొగము వసవాఁడె దేహంబుబిగువు నడలె
స్వాంతము గలంగెఁ జేకాళ్ళశైత్య మొదవె
నోడలు చెమరించె మఱుమాట వెడలదయ్యె. 57

వ. ఇట్లు గుండె జల్లని వివర్ణ వదనుండై మూర్ఛిల్లిన యట్లుండి కొం
డొక సేపునకుఁ దెలివొంది తెప్పిరి దప్పికిఁ బానీయంబు లాని సేదఁ
దేఱి పైదలిం గనుంగొని దీనాలాపంబుల నిట్లనియె 58

గీ. నీవు నీవారియింటికి నేఁడు పోయి
రేపు వచ్చెద నంటివి రేయి నాల్గు
జాలు నినుఁ బాసి యెట్లుందు నోలతాంగి
యేను వచ్చెద వెంట నే యింటి కనిన. 59

క. ఏ వెఱతు మిమ్ము రమ్మన
దేవర వేంచేసి రేని తిరువడిహాకు నే
సేవింపఁగఁ బనివినియెద
భావింపఁగ నింతకంటె భాగ్యము గలదే. 60

విప్రనారాయణుఁడు దేవదేవి యింటికిం జనుట.

క. వేంచేయుఁ డసిస దెలివి జ
నించెఁ మోహమునకు మనసు నిర్మల మయ్యెం

జాంచల్య మెుంకిగ నొయ్యన
బంచపాత్రిణములు డిందుపాటున బొందెన్ 61

వ. అంత. 62

ఆ. ఇనుపకలప నొక్కయిక్క సిద్ధపించి
కంపకిరిండ గొయ్యిలపమాటి
చేదబొక్క బొవను జేర్చి భాండంబుల
లోతుపెళ్ళ మఱుగులోన ముంచి. 63

చ. వటుడ వప్రడాత్మమందిరకవాటము వాటముగా ఘటించి వె
ల్పట నొకతాళ్ళ గట్టి పదిలంబుగ దాళము పెట్టి తోటవా
కిట బలుగాడిక గ్గి బిగించి వెలిం బలుకంప నాటి మి
క్కుటముగ జంక నద్దిరపనూత ధరించి సరించి నెంబడిన్. 64

సీ. శ్రీవైష్ణవులు నిరీక్షించిరా తిరుమణిం
దుదీపింతు రన్నట్టిజడుపు మాని
స్మార్తులు చూచిరా సభ బూహోసంబుం
జేయుదు రన్నట్టిసిగ్గు విడిచి
బాంధవు ల్వీసిరా యరుపొక్కయుం డవి
యిల్లు చేరి నీ రన్నవిచార ముడిగి
ప్రభువు లెఱింగిరా యభివాదనమున
సన్మానింప రనునభిమాన ముడలి
వైష్ణవము బట్టితిరుమణివశము జేసి
బ్రహ్మచర్యంబు జందెముపాలు చేసి
విటజనోచ్ఛిష్ట మైన యకుటిలవేశ్య
యంటున నతండు బ్రాహ్మణ్య మంటు పఱచె. 65

క. తోయజభవకులు డాగతి
గాయజబారిం బడి కాముకస్వభక తోల

జ్ఞాయనుమాట నిజంబుగఁ
బోయెం దోడుకొని వేశ్య పోయినదారిన్. 66

వ. ఇవ్విధంబున నవ్విప్రనారాయణుండు కురంగనయన పిఱుందన
శ్రీరంగపురంబు వకుం జని యుండు. 67

వేశవాటికావర్ణనము.

సీ. వారటుఖ్వజఘనుర్జారటద్భ్రుంగ
జంఝూటఝుంఝుకి క్రియానంకులంబు
లంజకావిటమనోరంజ కస్ఫుటవచ
శ్శంభళీసంభ్రమోజ్జృంభణంబు
క్రుద్ధవేశ్యాంబి కారుద్ధనైజప్రియా
యల్లకావలు కల్పల్లవంబు
గోత్రశాలాదివారాత్రమూర్తి భవత్పాపిన
వేషాన్వసథర్మానసంబు
హారిలావణ్యగణ్యాపణ్యాంగనాక
దంబశృంగార చేష్టావిటంబవివిధ
ఖేలనాసాంద్రమందనేంద్రజాలకపట
నాటకంముఁ గాంచెఁ బురివేశవాటికంబు 68

సీ. కచ్చించి సాగటాలు గణికలతోఁ
గుక్కుటాండము ల్పణముగా నాడువారు
ద్రవిణముల్ పైపన్నిదము లొడ్డి మాత్సర్య
గతిఁ గోడిపందెముల్ గట్టువారు
పైచిత్రిగాఁ గోలఁ గాచి పన్నిద మాడి
చేఱకుమోవులు లీల నఱుకువారు
గుఱి చూపి యట కేళి పఱతెంచునందాఁక
నొనఁగినభక్ష్యము ల్మొనఁగువారు

నాథస్థలై గోత్రశాలల నధివసించి
విపులవేశ్యాజనముల చక్కటులఁ దీర్చి
వారలును గగ్గి శంబరవైరిసంత
పేట యన నొప్పునవ్వేశవాటమునను. 69

సీ. లంజస్థానములు మూలస్థానముల నంట
  గసితెంపుజవికలఁ గట్టి తోరించి
పుత్రికానిర్మాల్యపుష్పదామంబులఁ
  దొంత్రకొప్పులలోన దోపి తురిమి
పుక్కిళ్ళపీకెంపుదొక్కు మెండుగఁ జేసి
  కంఠగర్తంబులఁ గాపుఁ గట్టి
బోరును మోములబ్బిజ్జి వ్రేఁ బచ్చిపసపున
  మేదించి నూనె చేమురఁగు పట్టి
వెనకములు దేఱి తమదిక్కు చూడరోయు
నయనుతోనుండు రవ్వేశవాటియందు
నూనశరభుక్తగర్భక్తశష్కపత్ర
భాజనములైనవృద్ధవేశ్యాజనములు. 70

సీ. కట్టువస్త్రము లమ్మగారిపుట్టంబులు
  తిలకంబు ప్రాఁతచౌదిరపుఁ బిండి
కంఠభూషణము లక్కలిదేవిపాదాలు
  భోగవిత్తము హారిజోగుకొలుచు
లారాధ్యదైవతం బంబి కామ్యాయశక్తి
  యత్యర్ఘమద్యంబు నిత్యసేవ
శ్రవణీయసుఖగోష్ఠి బవిసీలసంగీత
  మెల్లారసివసత్తు లిష్టసఖులు
నగుచుఁ దముఁ జూచి విటజనుల్ నగుచునుండ
నందనలపంచచాయకమందిరములఁ

గాచుజాగిలములు ఫ్రోలెఁ గాచి యుందురి
వేశ్యమాతలు తద్వారవేదికలను. 71

సీ. చిట్టికుంకుముబొట్టుఁ బెట్ట నెన్నుదుటికిఁ
గెంపారుపూఁత చెంద్రంపబొట్టు
జమిలిముత్తెంపుఁ గంఠసరి దాల్చు మెడకును
జట్టంపుఁదోఁపపాదాల పేర్లు
వలిపంపుసన్న చల్వలు గట్టు మేనికి
మాతపుట్టపువెట్టి మైలబట్ట
కపురపీడెము వెల్లి గానియానోరికిఁ
గొఱమాలినట్టి యాగొంటువక్క
కిటకటా పువ్వు లమ్ముకఁగడిన కట్టె
లమ్మఁ జేసెను మిమ్ము దైవ మ్మటంచు
వృద్ధవేశ్యల వగపింతు రుద్ధతప్ర
వర్తు లగుధూర్తవిటులు దుర్వారనటులు. 72

వ. ఇట్లనేక ప్రకారంబు లయినవేశ్యావిట ప్రకారంబులఁ గనుంగొను చు నవ్విప్రనారాయణుండు దేవదేవీపురస్సరంబుగాఁ దదీయగృహంబుఁ బ్రవేశించి యుండు. 73

సీ. నకినెలపట్టుమంచముఁ బట్టుతలగడ
బటువుబిళ్ళలు సూర్యపుటపుఁబఱపుఁ
జేదివ్వెప్రతిమ చౌశీతిబంధముల
మేల్కట్టు గొజ్జఁగినీటిగాజుకొప్పె
వట్టివేళ్ళసురఁటి జవ్వాది పకెనతట్టు
పునుఁగుఁ బింగాణికప్పురపుఁ బ్రోవి
గొడుగుఁ బావలు గందపొడిపెట్టె నసనాన
గడియార మంచ మకాల్పీట

కెంపునాళంబుఁ బటికంపుగిండి చెంబు
జాలవల్లిక పైఁడి శాగాలబరిణ
పంజరసుకంబు మణితశబ్దముఁ బఠించు
పావురపుజోడుఁ గలరతాగారమునను. 74

గీ. దేవదేవీసమేతుఁ డై భావభవవి
హారగతి నుండె నన్యవిచార ముడిగి
పరితిన నీడేర్చుకొని యుదంచితమనఃప్ర
మోదపరిపూర్తి నుండె నవ్వైదలియును. 75

క. అటు దేవదేవి యవ్విటు
విటుఁ జేసె నటన్నవార్త వినినవ్వాడె కా
ర్పటికగతి దానురాలై
తటుకున నయ్యప్ప లంజెతనముం బాసెన్. 76

క. కుందంబుల నలుగనియర
విందంబుల నరసి రంగవిభుపూజకు నే
నందంబులు సేయుదు నను
చాదంబున నేగుదెంచె శరదృతు వంతన్. 77

శరదృతువర్ణనము

సీ. కార్తిక చంద్రవిస్ఫూర్తి వక్త్రముతోడఁ
జంద్రికా మందహాసంబుతోడ
హరిదంతరాచ్ఛ విస్ఫురణాంబరముతోడ
విమల కల్హారనేత్రములతోడఁ
దారావళీస్వచ్ఛ హారావళులతోడ
నతులరాజమరాళ గతులతోడ
నభ్రవిభ్రమకళాదభ్రమధ్యముతోడ
నమలకోమల పదాబ్జములతోడ

విలసత్కాశచామర ప్రతతితోడ
సకల కవిరాజ సంస్తుత్య సకలలక్ష్మి
జీవనస్థితి నెరసె నానావనీత
లముల శారదసమయ విలాసలక్ష్మి. 78

వ. ఆసమయంబున. 79

సీ. ప్రమదమై యొకచోటఁ బాటీర
కర్పూరకస్తూరికా దులకప్పుతావి
దండిగా నొకచోటఁ దిండువంటలవెంటఁ
బ్రభవించు తైలాజ్య పరిమళములు
రహి నొకచోటఁ గూరలతాలింపుఁజేతలతో
రంపుసంభార సౌరభములు
రమణ నొక్కెడ చో సుగంధాజి కుస్తుముల్
గమకించు కూరలఁపు గములకుముకు
గ్రమ్ముకొని యొక్కచో నంబికాసమర్చ
నాసముద్భూతమై చేయువాసనలును
లంకెఁ దోదోఁపు లాడంగ లక్ష్మిదేవి
పండు గేతెంచెఁ గన్నుల పండువగుచు. 80

వ. ఆదినంబునందు. 81

ఉ. అచ్చినవంక నైనఁ దమ రావల నప్పుల దూసి యైననున్
బ్రుచ్చిలి యైన జీవధనము ద్దెగ నమ్ముడు వెట్టి యైన నుం
బెచ్చుగ సంతరించి తమ పేరటికంబుఁ దలంప కర్థము
దెచ్చి యనుంగువేశ్యలకుఁ దీర్తురు పండుగదండుగ ల్విటుల్. 82

క. మింటజనదత్తమేషీ
కంఠసముద్భూతరవము కడు నిమ్మపె ను
త్కంఠ నరిపె వేశ్యాం
కంతుల కత్తెటి గృహాంకకంఠములందున్. 83

వ. ఆసమయంబున 84

సీ. గణికాభుజంగ సంఘటన యాతాయాత
జానూత్థభయదవా చాప్రభూత
వివిధ మాయోపాయ విరచనప్రఖ్యాత
కర్కశోక్తిఫల సత్కృతకథన చేత
నందనీపల్లవానంద దత్తవిఘాత
జనపాతశూన్యాంగ జప్రపాత
యజ్ఞాతగోత్రి నామాకార నిజతాత
యశ్లాఘశత సమాయుష్మమేత
జైత్రిహృజ్జన్య సన్యస్త శస్త్రజాత
కలుషనిర్ఘాతి రసకృత్తి జ్వాలదలాప
పరుషవాచాఝ్ఝటీ సమాఖ్యాపమాన
దీర్ఘ నిఘ్రాత యద్దేవ దేవిమాత 85

గీ. విత్త మింతేనివిటకోటి వెడల మీటి
విరహపరితాపమును జేచి వెతల నేచి
మదనధాటి యనంఘుఁ గొందవి వెలయు
విపులమై చేయమంకిక యావ్యభద్రకణిక. 86

గీ. ఊరివేశ్యలు కెల్లను వారివార
విటుల పండుగితగవు లంపుటలు మాచి
విప్రనారాయణుని విటవృత్తిఁ దమకు
నీవి లేకున్కఁ గని దేవదేవి కనియె. 87

క. తమ్ముల వల పంట కుండఁగఁ
గ్రమ్మివిటులఁ గల్గయు నేర్పుఁ గఱపెడు మనకున్
గొమ్మరో తామరపాకును
గుమ్మడిపురువులును బరమగునువులు సుమ్మీ. 88

వ. అని విప్రనారాయణుఁగుఱించి 89

క. చక్కఁదన మెంత గలిగిన
రొక్కమునకుఁ గాని పల్వగు మగండు జనుల్
రొక్కములు బోలె లాతని
చక్కఁదనం బేమి చూచి సకియ వలచితో. 90

క. నవమదను నైన మెచ్చవు
తవిలితి వీయుఱవ బోడితలకు వలచితో
ధవళాక్షి వీనివ్రేలుం
జెవులకు వలచితివొ పిల్లసిగకు వలచితో. 91

ఆ. రమణి యితఁడు తిరువరంగంబెరయకోవె
లనుచు బిక్షర మెత్తినపుడె జనులు
వీఁడె దేవదేవివిభుఁ డన్నఁ దలవంచు
కొనఁగ వలసె నాకుఁ గువలయాక్షి. 92

ఆ. తొత్తుపేరఁ బెట్టి దొడుకుపేరను బెట్టి
పిల్లికూనపేరఁ బెట్టి యిల్లు
వెళ్ళ లే దటంచు మెల్లన ముదుగులు
పాఱ విడుచు చుండుఁ బాటఁ బాట. 93

ఉ. వేసరి యే మటన్న నిలు వెల్వడఁ జాలఁడు చేత నంటిమా
దాసరిబుట్టయుం దుదుక ధావళిధట్టియుఁ గాని కాన మో
కేసరిమధ్య నీప్రతిన గెల్చె నిఁక ప్పురిపాటి నొయ్య నీ
దాసరి నోసరింప వలదా సరివేశ్యలు నవ్వకుండఁగన్. 94

వ. అనినఁ దల్లి కాగణికామతల్లి యిట్లనియె. 95

క. పోది నవ్వయు నేనును బ
న్నిద మాడినకోస మితనిఁ దెచ్చితి నిఁక నా
కొదవపని దీఱె నిఁక నీ
కొదవమొ యని పల్కఁ దల్లి కూఁతున కనియెన్. 96

ఆ. తెఱవ నేను నోరుఁ దెఱవ కుండఁగఁ గాక
చొరవ గొనుచు నిల్లు చొర వశంబె
పఱవఁ బొమ్మ టంట బగవటే నాకు నీ
యఱవఁ దోఁకఁ గోసి యఱవఁ జూతు. 97

క. ఇటు చూడు నాప్రతాపము
విటులం జోఁపిశుట నాదువిద్య మొదల నీ
వటుఁ జేమి భ్రాంతి నాయా
ర్భటికిన్ భూతాలు బెదరి పాఱుచు నుండున్. 98

క. వెచ్చానకు లే దనఁగా
నిచ్చటి కేతెంచి యాంతఁ డిచ్చిన షేలే
వచ్చినది లాగుకొనిమఱి
వొచ్చో యనిపింతు నిదియు నూ మత మనుచున్. 99

సీ. పసపుఁ బిండియు నగపాలు గూర్చినపూఁత
బొట్టుపైఁ జెందిరంపు బొట్టు పెట్టి
క్రొత్తకమ్ములతోడి కూనలమ్మపటంబుఁ
గటికి విప్పుగా రెండుకట్లు గట్టి
షేలిమి పైడిపాగాల సంగతిని వర్తన
మాడు పెద్దవాదా లమర్చి
కప్పుపయ్యెద క్రిందుగా జాఱుచనాదోయి
పొరి బొజ్జకడుపుపైఁ బొరలఁ బెట్టి
విప్రనారాయణోచ్చాటవిధికి దేవ
దేవి యంపిన మంత్రశక్తియును బోలి
సోలుచును వచ్చె మధుమదాలోల విహ్వృతి
వివిధ మాయాప్రభూత యవ్వేశ్యమాత. 100

వ. ఇట్లు వచ్చి నిలిచి విప్రనారాయణుం గనుంగొని 101

ఉ. అల్లునియమ్మగారి కిపు డాకలి గాదొకొ యింటి కేమియుం
జిల్లర వెచ్చసచ్చములు(జీరలు నంపవు తోడిచేడ్క కాం
బ్రెల్లను బండుగ న్దగవు లీయఁగఁ దాఁకి తలంప వీవు చే(
బెల్లుగ నొక్క మీఁక ధరఁ బిల్తురె వారసతు ల్విటావళిన్. 102

సీ. నీపట్టితిమనుదని నీతిరు మార్గంబు
గంతకు వెండిబాగారు గాదె
నీపుట్టగోఁచియు నీకావి వేష్టము ల్వార
కాంతకుఁ బట్టుచీర గాదె
నీముష్టికూడయు నీతులసిసరులు
వేశ్యకుఁ బండుగువేఁట గాదె
నీవేదశాస్త్రము ల్నిసంధ్య జపములు
లంజెసానికిఁ బంజులగము గాదె
ఎట్టి నోపితివా యెప్ప టట్టె యుండు
పెట్టలేకున్న విచ్చేయు మొదలకడ
మొదల రోయింతులకు నొక్కమొదుపె గాక
నీసదాచార మేలయ్య దాసరయ్య 103

విప్రనారాయణుండు తన పుస్వ్వలతోఁడు కదుగుట

వ. అని మఱియు ననేకప్రకారంబుల నన్యాయనకుఁ గర్ణకఠోరంబు గా
నుచ్చాటవచనంబుల భర్జించిన నతండు. 104

గీ. వేశ్యమాతయు గతవయోవృద్ధ యైన
యిది సురాపాన మొనరించె నిట్టివేళఁ
గోఁతి కలు ద్రావి యుండెఁ దేలుట్టుభూత
మావహించినయట్టి స్వభావమరయఁ 105

ఉ. శుద్ధయుపాతుర్రా లిద యశుద్ధపునోరును సిగ్గొకంత లే
శుద్ధలలీలఁ జాలఁ బరుషోచ్చరణంబుల బూతు లాడెడుం

బుద్ధి గణింప నిల్వెడలి పోవుట కార్యము పోవకున్న నీ
వృద్ధపిశాచికి న్వలయు విత్తము నాఁడు యొసఁగ న్లెదిక. 106

క. యూక లటఁ గోక లట మఁ
యూకలు పోక లట గోకము లట యువినాథు
ప్లీహంబుట తథ్యాంబట
పోకుంబుట నీతిగాదు బుద్ధిఁ గలంపన్. 107

వ. అని నిశ్చయించి. 108

చ. కరమున బ్రాలికుంచికయుఁ గంబళి మానసమునందుఁ జంకవైఁ
దిగిపపుగూడయు న్గొని తపోయాని వాసము నిర్గమించి యె
వ్వారు దనఁజూతురో యనుచు వాకిలియుం గడి సర్వమర్త్యుఁడై
యరిగె సతండు పంచశరునవ్గులమూఁటుకుఁ దూలిచిత్తుఁడై కుటున్. 109

వ. ఇట్లు చని యొక దొక్క తిరుమూలఁబున నాసీనుండై యతఁడు తన
మనంబున. 110

చ. జనని ధనాశ నిట్లు విరసంబులు నన్నని వెళ్ళఁదోలుట
న్వెఁదనుకొనఁగా యొకంటిచేతను పీనులు నప్పుడు దేవదేవి యు
వ్వనిత నూఁగొనఁగ నేసియు సపత్న్యముఁ దిల్లి వదల్చి నన్నుఁ జి
ల్వాను చేరిఁ బుచ్చునో మదిఁ గలంకము మానుపఁ దానవచ్చునో.

వ. అని మఱియును. 112

క. ఆగతిఁ బ్రేమ గల్గిన
నాకితిలకంబు రాదె నా వెంటన లే
దారీతి యింక శంబర
వైరిశిఁ దరించునట్టివల నెయ్యేదియో. 113

గీ. పతికిఁ బతికి సమానమై జరగ దేసి
నిశ్చయము నలేదు వలపంతనిగ్రహంబు
పతికిఁ బతికి సమానమై జరగనేసి
స్వర్గమున లేదు వలపంత సౌఖ్య మెన్న. 114

చ. తలఁచిన నిద్రరాదు చలిదార్కొను మోసలఁబేర నెవ్వనిం
బిలిచిన గుండె జల్లుమనుఁ బేర్చు మనఃపరితాపవేదన
ల్మిలిచినచోట నిల్వ ధృతి నెక్కొన దక్కట రంగరంగ తా
వలచినయింతిఁ బాయుచగ వద్దనుమీ పగవారి కేనియున్. 115

ఉ. నున్నని బాహుమూలములు నూత్నసుధారస మొల్కు పల్కులుం
దిన్నని మేనుదీవయు మదించినసిబ్బెపుగబ్బిగుబ్బలు
న్గన్నుల నవ్వునెమ్మొగముఁ గన్నుఁ గట్టినయట్లు నాకు నెం
చున్నది నామతిభ్రమణమో మరుమాయయొ కొమ్మనైజమో 116

తే. లాలనముఁ జేసి మన్మథకేళి నేఁడు
కుసుమకోమలి యెవ్వనిఁ గూడునొక్కొ
యతఁడు దొలిజన్మమునను శ్రీహరిని బైఁడి
పుష్పములఁ బూజచేసిన పుణ్యతముఁడు. 117

గీ. అతివ వైష్ణవమతరహస్యమునఁ జాల
బరిచయముఁ గన్నయట్టిప్రసన్నురాలు
శూద్రిసంపర్కమున కేలచొచ్చు మరల
నిచ్చటికి నెంతప్రొద్దైన వచ్చుఁగాక. 118

మ. తతి నూఱ్లేఁబదు లెప్పుడు స్థనము చేకంగల్గి వర్తించువు
ణ్యాతపశ్శాలికిఁ గాక నిర్ధనునకు న్నా కేల సిద్ధించు నా
సతిసంపర్కమవక్రవిక్రమవిరాజద్రాజదోర్దండమం
డితసామ్రాజ్యవధూటి చేరఁ జనునే నిర్భాగ్యదామోదరున్. 119

క. ధనమూలము జగమంతయు
ధనవంతునిఁగాని వేశ్యతల్లి దరిద్రున్
దనకూఁతుఁ జేరనీయదు
ధన మేడది దాని కొసఁగఁ దధ్యం బైనన్. 120

సీ. ముసిఁడిమ్రాఁకున సైతమును బండ్లు గల్పించి
చెఱకున కేల సృజింపఁడాయె

భూతిగడ్డకును సైతమును గంధ మొసరించి
కుందనంబున కేల కూర్పఁడాయె
బోలముతాళ్ళకు సైతమును బువ్వుఁ గల్పించి
శ్రీగంధమున కేల చేర్పఁడాయెఁ
బుట్టక్రోవుల సైతమును దేనె గలిగించి
గేదంగి కేల గల్గింపఁడాయె
ధర నిరక్షరకుక్షుల ధనులఁ జేసి
విద్య గలవారి నేల దుర్విధులఁ జేసె
బ్రహ్మ నననేటికి కతని నేర్పరిగ నెంచి
పుడమి వర్ణించుకవులఁ జెప్పెడిదిగాక. 121
ఆ. తమకు నేమి తర్వి తల కెత్తి రమకు లీ
యుర్విమనుజు లేమి యొసఁగ రైరి
నింగి వారసతుల నిర్మాతృకలఁ జేసి
పుడమి మాతృభూతముల సృజించె. 122
క. నల్లి గలశయ్యనిద్రయుఁ
జిల్లి గలఘటంబునందుఁ జేర్చిననీరుల్
దల్లి గలవేశ్యఁ దగిలిన
వల్లవుసుఖములును బోధిపల్లనసుఖముల్. 123
క. లతకూనలు జవ్వనమున
వితతంబుగ వార్ధకము ప్రవేశంబైనన్
శతకంచుకంబు లూడ్చిన
కృతకఫణుల్ వారసతులు కేవల మరయన్. 124
సీ. ధనముకొప్పెరదండఁ బెనుభూత మున్నట్లు
గంగదరి మొసలి గాచినట్లు
రసకూపమున నంటి రాకట్టు గలయట్టు
మొగిలిపువ్వున ముండ్లు మొలచినట్లు

అమృతకుంభము నగ్ని యాపరించినయట్లు
శ్రీగంధమునఁ బాము చేరినట్లు
తేనెతెట్టెకుఁ జుట్టు రా నీఁగ లున్నట్లు
పట్టెకంకటి నల్లి పట్టినట్లు
అవని వేశ్యలపేరి కొరియున్నులకును
దల్లులనియెడి విఘ్నాధి దైవతముల
విధి విచారము లేక యెవ్విధి సృజించె
వేశ్య రతిసౌఖ్య మెఱుఁగునే వేదగణము. 125

క. లోలత విటుఁడై నందా
కేలా తల్లుల సృజించు నిటు వేశ్యలకున్
కీ లెఱుఁగక చెఱిచెను విధి
కూళయి గోడాలిలు బిడ్డకుట్టే మెఱుగున్ 126

గీ. బ్రహ్మచర్యంబునకు ంతి రాయు మొకనె
జలజముఖి మైత్రియును గో సాగరమ్యో
వసుధఁ బరికింవ నిన సుఖా ప్రతము చెడ్డ
సుఖము దక్క దటన్నవచోనిరూఢి 127

గీ. ప్రాగ్భవంబునఁ జేసిన పాతకంబు
నతనుసంతాప మను పేర ననుభవింపఁ
జేయుచున్నాఁడు శ్రీరంగశాయి వగవ
నేల కర్మక్షయం బౌట మేలు గాదె. 128

ఆ. శతభిషగ్వరుండు సకలౌషధీనాథుఁ
డమృతధాముఁ డిందిరానుజన్ముఁ
డట్టి రాజు రాజయక్ష్మచేఁ గృశియించుఁ
గర్మ మనుభవమునఁ గాక చెడునె. 129

మ. నిల దీయంగము రంగనాథ వర మే ని న్వేఁడెద న్మహీ
సలిలాగ్ని శ్వసనాభ్రతత్త్వముల నాచంద్రార్కశ్య నెమ్మనఁ దో

య్యలిఘుర్మ్యంబుల నింతి నేత్రములఁ గీరాలావ ప్రాణంబులన్
జలజాతేక్షణ మేనిలోఁ బయలన్ సాయుజ్య మొందింపవే. 130

విప్రనారాయణుఁడాపన్నివారణకై శ్రీరంగమూర్తిని స్మరించుట.

వ. అని ప్రార్థించి యాంగ్ధర్ణంబునకు హరిచరణ స్మరణం బశరణం
బని నిటలతటఘటితాంజలి యై యిట్లనియె. 131

ఆ. రంగ రంగనాథ రంగేశ రంగేంద్ర
రంగశాయి యో పురాణపురుష
నీకృపావిభూతి నీబంటుబంటుల
పాదధూళి మీఁదఁ బరఁగఁ జేయు 132

సీ. అక్షీణ కరుణాకటాక్ష వీక్షణ రమా
రక్షితాపాంగ సారంగవిభుని
బక్షిరక్షాహరపక్షపాత విహారగరుగ్రథ
సాత్త్వికాను తురంగ విభుని
శమనీభవత్స హానశిఖామణి ప్రభా
రాజిరాజత్తనూరంగ విభుని
బహుముఖబ్రహ్మాండ భాండ కాండాంతశ్చ
రాచ రావలి బాహ్యరంగ విభుని
మానసంబునఁ దలఁచెద మన్మథ ప్ర
హారు సంతాపితా భీర చారు భీరు
బృందసహకేళి ధాము కళిందజాత
రంగ రంగద్విభుని శ్రీరంగవిభుని. 133

వ. అని వేఁడి తలంచిన. 134

సీ. శరణాగతావన స్ఫురణా సముల్ల
సత్కరుణాకటాక్షకింకరశుభుండు
కమలాకుచద్వయావిమలాను లేప
కుంకుమలాలితాంకవక్షోవిభుండు

ప్రపదానిశాన తత్రిపదానవాధిపద్వి
పదానవాహితాధికవిభుండు
శతకోటి రవివిభాతతికోటివాసితక్షితీ
కోటిమానవాధికప్రభుండు
శక్తిహీనత వేశ్యానురక్తిఁ బొరలు
భక్తవరితాప ముడుప నుద్యుక్తుఁ డగుచు
రంగదాత్మాంఘ్రిన రక్తిరంగదంత
రంగ వాంఛాప్రదాయి శ్రీరంగశాయి. 135

సీ. వెడఁదనెన్నుదుటిపై విదురాకువెలుఁగుతో
దిద్దితీర్చినపట్టె తిరుమణియును
నామంపుఁబట్టెలనడుమ శుద్ధసువర్ణ
వర్ణమై తనరుశ్రీచూర్ణరేఖ
కంబుకంఠమునఁ బాగరుహాటకమణులతో
భాసిల్లెడుతులసిపూసపేర్లు
మెఱుఁగారుపొక్కిల మెలపుతోఁ
దాల్చిననవ్యాన మగునొంటిజన్నిదంబు
గ్రొత్తవెన్నాలిమాంజిఁ గీల్కొలిపినట్టి
పసపుఁ గౌపీనమును బచ్చబట్టతడుపు
నమరఁ జిన్నారిచిఱుతపాయమున మున్ను
జగతి బలి వేఁడినట్టివేషము ధరించి 136

క. సారమణిఖచిత మగు బం
గారపుఁ దనగిన్నె వారకామిని కొసఁగన్
శ్రీరంగ దివ్యధామ వి
హారుఁడు స్వామర్థచోరుఁడై కొనిపోయెన్. 137

శా. కల్యాణైకనిదాన దానవజనఘ్న త్రాసనత్కారితా
త్సిల్యేంద్ర ప్రవితాన తానవయుత శ్రీపద్రజః పోషితా

హల్యాశాపనదీన దీనజనరక్షా శాహరోద్భూతకా
సల్యాగర్భ దాన దానవ కళాచార్యాన్వయగ్రామణీ. 138

క. బర్హితురంగమ జనకస
మర్హా ధనుర్ధళనయాభి యాత్రావేళా
నిర్హేతుక గౌతమముని
గార్హస్థ్య ప్రదపాద కమల వినోదా. 139

మాలినీవృత్తము. ఉచితసుఖతరంగా యుద్ధధీరాంతరంగా
పదవిమలితరంగా భవ్యతేజోయుగంగా
విదితకపితురంగా విద్ధమాయాకురంగా
ప్రదరనిధనిషంగా భక్తభవానుషంగా. 140

గద్య.

ఇది శ్రీమదాపస్తంబసూత్రి భారద్వాజగోత్ర పవిత్రి
శ్రీరామచంద్రకరుణాతరంగితవైభవ సారంగనృసింహ
మంత్రిపుంగవతనూభవ పరిచితభగవద్భాగవతకైంకర్య
విధాన తిమ్మయాభిధాన ప్రణీతంబైన
వైజయంతీవిలాసం బనుమహాప్ర
బంధంబునందుఁ దృతీయా
శ్వాసము.

వైజయంతీవిలాసము

అను

విప్రనారాయణచరిత్రము.

చతుర్థాశ్వాసము.

క. శ్రీత్రిభువన జీవస్తుతి
పాత్రావయవ ప్రసన్న భానువిరాజ
ద్గాత్ర పరిచారికాధిక
చిత్రితమునిచిత్తధామ శ్రీరఘురామా. 1

వ. అవధరింపు మట్లు దేవదేవిగృహంబుఁ బ్రవేశించిన నతనిం గనుంగొని యవ్వేశ్యమాత యిట్లనియె 2

ఆ. ఎందుండి వచ్చి తెవ్వరాయఁ డనుపె
రెడ్డి యిటకు రాఁ బనేమి యనిన
వేశ్యమాత కనియె విజన కాలతిరియా
కృతవర్యుండు శాంబరీవర్యుండు. 3

ఉ. ఓయలివేణి యిప్పురిని యుండుదు నన్యుఁడఁ గాను విప్రనా
రాయణుకూర్మి శిష్యుఁడను రంగఁ డటందురు పేరు మీకు నేఁ
డాయన పంపినాఁ డొకయనర్ఘ్యసువస్తువు కొమ్మ యందుకొ
మ్మా యని గిన్నె నిచ్చె వెడమాయల వెల్లికి లంజెతల్లికిన్. 4

చ. సతతము బ్రహ్మరుద్రసురసంయమిముఖ్యుల నాత్మమాయ మో
హితులుగఁ జేయుసామి వెలయింతిని మోహితఁ జేయ లేక పా

కృతజనునట్లు తాను దనగిన్నె నొసంగను బంటుకోస మై
మతకరి వేశ్యమాత వెడమాయ లచేయులు విష్ణుమాయకున్. 5

వ. ఇట్లు గిన్నె నొసంగినం గైకొని ప్రమోదమానమానసయై యతని
సంతోషగృహంబునకుం దోడ్కొని చని నూత్నరత్నకంబళాస్తరణం
బున సుఖాసీనుం గావించి. 6

గీ. జాలవల్లికతోడ బాగాలుం జెల్ల
నాకులును గైరవళ్లు గంధాక్షతములుం
గప్పురముం బైడి చెఱఁగుల దుప్పటియును
నెదుటం బెట్టిన నవ్విప్రుం డిట్టు లనియె. 7

క. ఓకామిని వినుమేటికి
మాకు సదా బ్రహ్మచారి మహిమ నిది మీరు
న్నాకొసఁగ రాదు మేమున్
గైకొనన చిత్తంబె యనిన గామిని పలికెన్. 8

క. మీ కొల్ల కున్న మీయయ
గారికి నిం డసన నతఁడు గణికాంగికతో
నారికి నిచ్చుట మానక
చారము వారలును బ్రహ్మచారులు గారు. 9

వ. అని వేశ్యాంబ వటున కిట్లనియె 10

ఉ. మత్ప్రతి వ్రాలె మూఁపనచు మాన్యసఖిన్ జలికింపఁ బూని నీ
వెఱ్ఱితనాలు మాన వని నేడ్వ నిటుండఁగ నింటనుండి దాఁ
జిట్టునఁ గోపగించుకొని చెప్పఁగ చేయఁడు లేచి పోయె మీ
వెఱ్ఱియగారు మంచిగుణవే కలిగెం జను వెట్లు చెప్పనో. 11

చ. అలుకలు చాలు రమ్మనవయా యయగారిం దమమ్మ కింత బు
ల్పులకుం బనేమి తాం దొలఁగి పోయెనయప్పటినుండి పిల్ల యుం
బలుకదు మమ్ముం గూడి పెనుబందుగు చేయు దిదేటి కింటిలోఁ
గలహమటంచుఁ బల్కు నలకైతవమాణవకుండు దానితోన్. 11

క. నేరమ్మనిన న్వచ్చెనె
మీరలె పిలువఁ దగుఁ గాక మీయల్లునిఁ బో
తేరఁ దగువారిఁ బంపుఁడు
మీరెఱుఁగనితగవు గలదె మేదినియందున్. 13

క. నావుడు నవ్వేశ్యాంబిక
యావటునిం జూచి పిలువ నంపఁగదే నా
యావి యతఁ డింత కేయెడఁ
బోవునో తావేఁగ మెటకుఁ బోదుమటన్నన్. 14

ఉ. ఏయెడ కేల పోవు నతఁ డెవ్వరికైనను జిక్కువాఁడె తా
నాయన మీకు నీవఱకు వచ్చినయప్పటు దిద్ది దా సుఖో
పాయత నున్నవాఁడు శ్రుతిపాఠము సేయుచుఁ దోఁటలోన నే
మాయయుఁ గారటంచు నలమాయలమారి చనెం దటాలునన్. 15

క. దయ యెటువంటిదొ రంగే
శయునకును దానుపై నిజశ్రీపాద
ద్వయిఁ దద్వేశ్యాగారము
గయికొంటెఁ బవిత్రితంబు గా నొనరించెన్. 16

గీ. అటుల పటుఁ డేగ నంత నక్కుటిలమతులు
పసిఁడిగిన్నియఁ జూచి యప్పాలు కేమి
దిట్టవస్తువు మసలఁ గన్గట్టునట్టి
రీతివలె నున్నయది దీనిరీతి యనుచు. 17

క. చెన్నారు పసిఁడిగిన్నియఁ
గన్నారం గని యు సమ్మక పరీక్షార్థం
బన్నారీమణు లపు డది
సొన్నారిం బిలిచి తెచ్చి చూపించుటయున్. 18

గీ. అతఁడు నది చూచి దానిపై వితతమైన
శంఖ చక్రాంకముల విలాసంబువలన

దేవధన మాట దెలిసియుఁ దెలియనట్లు
గిన్నె మైలైన దిద్ది పదార్వన్నె పసిఁడి 19

క. మీ వెలఁది కూడఁబెట్టిన
రో విలఁ జేయించుకొంటిరో మీ కెవరో
రో వాటున నిడిరో విటుల్
తా వెట్టిదో యనిన వేశ్యతల్లి యతనితోన్. 20

సీ. మా దేవదేవి సహోదరియును దాను
నిఖిలేశుఁ డగుచోళనృపతిఁ గాంచి
యాతనికడ గీతికావళుల్ వినిపించు
నవ్వేళ నొడబేహారి యొకఁడు
నృపతికి గిన్నెఁ గానుక చేసి పొడగన్న
సంగీతవిద్యాపరిసంగవేళ
వచ్చినదగుట న వ్వసుమతీనాథుఁడు
నుచితజ్ఞుఁడై మాకు నొసఁగెనదిన
పటోక్తులకు నట్ల తప్పదనుచు
వాఁడు మెయికొని యేదాత యీఁడు మీకుఁ
గోరినపదార్థమని తాను వారిఁబొగడి
బాహిరంబున నావశ్యతో హరుఁడు. 21

వ. తదనంతరంబ. 22

క. పీఁడము గంధము సిడి యా
నాడింధము ననిచి తజ్జనని సుతతో నో
చేడియ యిన్నా ళ్ళెఱుఁగము
బోఁడఁడు బంగారు పెట్టెపోఁ బరికింపన్. 23

గీ. ఇంతబంగారుగిన్నియ సంతరించు
వాఁడు దీనికి జోడై నపైఁడిపళ్ళె

రంబు చిటిపొటిగిన్నెలు చెంబు సంత
రించకుండునో కో యమ్మ యెంచుకొమ్మ. 24

గీ. మండగుడిపేర నగరాన్నమును నితని
తండ్రి లక్షాధికారి యాతండు గడించి
పట్టెసొమ్ములు గంబోలు పట్టి వెన్న
గలవా యన్నియు నొయ్యన నంపుము గొనగ. 25

వ. అని యతని మగుడం బిలువం దలంచి. 26

విప్రనారాయణుండు దద్దేవవేశ్యమాత కావేరం బుచ్చుట.

క. శ్రీరంగం బంపుదమొ మన
గారెం బంపుదమొ యుంబికం బుత్తమొ కా
వేరిం బంపుదమో య
ల్లారిం బంపుదమొ యని తలంచి వారలలోన్. 27

క. ఆరయ సమయోచిత వా
చారవచప్రౌఢి మిగుల నడిసన్నది కా
వేరియె కుంటెనపనిం గడ
తేరినయది పంపనలయు దీనినె యనుచున్. 28

సీ. గమకించు చమరివాలము లోనం గీలించి
యుష్పరంబుగ నోరకొప్పు దిద్ది
నాభినామంబు నెన్నడుమునం గస్తురిరేఖ
మోనుగాం బాపట మోయం దీర్చి
తాటంకవలయమధ్యమునం జెందొవపువ్వు
లవతంసకముగాను హత్తుకొల్పి
ముడుంగుంజెంగావి పావడమీంద వెలిపట్టు
చీర కుచ్చెలు నేలం జీఱం గట్టి
మెఱుంగుదీంగెయుం గ్ద్రయుక్కుఱయుం బెట్టి
దండతాయెతులును సందిదండ లునిచి

కేల గాజులు గాడ సరాలు దొడిగి
ప్రేమఁ గై సేసి యద్దానిఁ బెంపు చేసి. 29

వ. అప్పు డమ్ముద్దునలి యిట్లనియె. 30

సీ. ఏమనవు కోపగించుకొని యిల్లు వెడలి
పొమ్మనిన నట్లు దాసిఁబోటి పోయి
తోఁటలో నున్న వాఁడంట బోటి నీవు
సమ్మతిలఁ బల్కి యతనిఁ దోడ్తెమ్మటన్న. 31

క. అమ్మాటకు నది యిట్లను
సమ్మతి కాకేమి పిలువ సమ్మతిగా దా
రమ్మనియుం డేఁ జాలను
బమ్మఁడు నా వెంటఁ బెద్దపరుగున వచ్చున్. 32

క. వలపుఁ గలయంతు గానికిఁ
బిలుపే దేవేంద్రపదవి ప్రియురాలు దను
న్బిలిచె ననువార్త విన్నను
నిలిచిన చో నిలువనేర్చు నే నిముసంబున్. 33

వ. అది యెంతపని యిప్పుడే తోడితెత్తునని చని యవ్విప్రనారాయ
ణుం గనుంగొని యిట్లనియె. 34

గీ. దొంగవలె వచ్చి యిచ్చట దొంగినావ
దేమయా బావగారు పెద్దామె కోప
గించినందులకా బళా మంచివాఁడ
వేమ నందును ముసలాపె యేవివేకి. 35

ఆ. అప్పు డిల్లువెడలి యటు వీథికై నీవు
పోవ దేవదేవి పొగిలి మిగులఁ
దల్లిఁ గోపగించి తమరిఁ బిల్వమటంచు
నంపె నన్ను నీవు నంతలోన. 36

ఉ. ఎక్కడఁబోయితో యెఱుఁగ నేనుఁ వెంటనెవచ్చి యప్పుడే
దిక్కున నిన్నుఁగానక మది న్వెఱగందుచుఁ దేవుఁడాన నీ
బిక్కఁగ మెత్తుచో నటనపల్లలవాడల నింతసేపు నీ
యిక్కువ లన్నియున్వెదకి యే నిటవచ్చితి లేచి రావయా 37

వ. అనిన నతం డిట్లనియె. 38

క. రమ్మనెనా మఱి యేరునెఁ
బిమ్మట నీయక్క నీకుఁ బెరుమాళ్ళా నే
యమ్మ నదల్చెనె యాబిడ
సమ్మతినే వచ్చినావొ సకియరొ చెపుమా 39

క. మీయక్క పిలువు మనెనో
మీయమ్మయుఁ బిలువుమనెనొ మృష లాడితివా
మీయక్కతోడు నిక్కఁ
మీయప్పకుఁ దప్పుదువు సుమీ కావేరీ. 40

క. అని మఱియుమఱియు నిట్లడి
గినమాటలె యడుగుఁ బ్రియసఖీవార్తల నా
తనతం బునరుక్తముగా
వినునది కాముకులమదికి వేడుక గాదే. 41

❖ విప్రనారాయణుఁడు మరల దేవదేవియింటికిం జనుట ❖

క. మధురములు సతులవలపులు
మధురంబులు సతులముద్దుమాటలు మిగులన్
మధురము తా వలచినసతి
మధురములు తదీయదూతిమాటలు మఱియున్. 42

వ. ఇవ్విధంబున శపథపూర్వకంబుగాఁ దన్ను నడిగిన నవ్వడుగునకు
వినయసంభ్రమంబున గంభీరవాగ్విజృంభణంబుగా నాశంభళి యి
ట్లనియె. 43

క. మాయక్క పిలువుమనియెను
మాయమ్మయుఁ బిలువుమనెను మాయయ్యతోడే
మాయంబికమ్మయా నీ
వే యిఁకఁ బదవర్చ్య యేల వేగన బోరఁగన్. 44

వ. నావుడు నతఁడు తెంప నసంబుప. 45

క. రమ్మనక పోదు తాత్ప
ర్యమ్మధికము దేవదేవి కగి సహజంబే
యమ్మున్నసలి బేరజమ్మది
రమ్మనెననుమాట నమ్మరా దెప్పటికిన్. 46

ఆ. ముసలిదానిమాట వెస నమ్మ పోరాదు
పోవ కుండ రాదు దేవదేవి
రమ్మనంగ దీని కెమ్మెయినుండఁ గా
ర్యమ్ము మట్టుంచు సంశయమ్ము నొంది. 47

గీ. దైవయత్నము లేక చెందవు శుభాశు
భములు దైవంబుఁ బరిహరింపంగ రాదు
ప్రాణి ప్రారబ్ధకర్మంబు దీనికేమి
కొంచ కైన్యంబు గానిమ్ము చుఁ జనియె 48

వ. ఇట్లు చనుదెంచిన యాతనిం గనుంగొని దేవదేవి యిట్లనియె. 49

ఉ. ఆయె మఱేమి మంచి గుణవాయయగారవె యట్లు పోదురా
మాయలవానికి న్వలపు మాయ మటన్నది నిక్కమయ్యెము
న్యాయమ యేమటన్న నగవై వినుచుందురు గానిపాటిగాఁ
జేయరు శాంతి దాల్చి గుణశీలురు మీరలుగంగఁ జెల్లునే. 50

క. నా పేరఁ బెట్టి నిన్నను
నీపేరం బెట్టి నన్ను నిష్ఠురములు వా
చాపరుషము లాడిన నే
లోపలిలాహిరి జనంబులోఁ జరియింతున్. 51

క. మొదలె సివవెట్టి యటుపై
ముదిమది వెనఁ దప్పి కోపమున నాడిన నీ
పది గురుతు చేసికొని యరు
గుదువా నేఁ గాక యామె గుఱుతా నీకున్. 52

వ. అని యిట్లు దేవదేవి యూరడించి పిదప నారంబ చనుదెంచి యిట్లనియె

ఆ. నవ్వు చేసికొంద్రు నామాట కలగరు
వృద్ధటంచుఁ బెద్దపెద్దదొరలు
దేవరట్లమీరు శ్రీవైష్ణవులు మాయ
వజ్ఞమాట లెగ్గు పట్టఁ దగునె 54

వ. అని యివ్విధంబున వృద్ధపిశాచి యతిశాంతు గాఁ జేసి సాంత్వనవచనంబులు పలుకంగనుంగొని యతండంత రంగంబున నది యంతయు దేవదేవికిఁ దనయం దనురక్తిగలుగుట నెఱింగి పుత్రిక నతిక్రమింపలేక ప్రియోక్తులాడుటగా భావించుకొనియెను. 55

క. కేవలవైత్యభ్రాంతుఁడు
భూవలయము దిరుగఁ గన్న పోలిక వశుఁడై
తావలచినట్టి వానికి
స్త్రీ వలచినయట్టులుండుఁ జిత్తము గోరన్. 56

వ. అనంతరంబ. 57

గీ. విటశిఖామణియైనయవ్వటుశిఖామ
ణికిని సంపెంగనూనిడు నెలఁత శిరసు
నంటెఁ గేల్దోయి తాళంబు తిరయిల్ల
బోసి తలమీఁదఁ దాండవం బాడుచుండ. 58

గీ. ఇవ్విధంబున శిర సంటి యంగమర్ద
నంబు గావించి మాషచూర్ణంబుఁ బ్రామి
మజ్జనం బార్చి చెంగావిమడుఁగు లిచ్చి
నామములు పెట్టుకొనఁ జేసి ప్రేమ నతని. 59

గీ. గంధకర్పూరకస్తూరి కావిలేప
నాదుల నలంకృతునిఁ జేసి యవలఁ దాను
శిరను మజ్జన మాడి నల్వరున వన్నె
దీర్చుకొని తన్మనోవాంఛ దీర్చె నంత. 60

❀బంగారుగిన్నె లేదని యర్చకులు జియ్యరున కెఱిఁగించుట❀

మ. అట రంగేశ్వరునర్చకుల్నియత మానద్దేవు మధ్యాహ్నమ
ప్పటినై వేద్యము వేళ దేవళములో బంగారపు గోర న
ప్పటిచోఁ గానక చంచలాత్ములయి లో బల్మందసం బాదిగాఁ
దటసంస్థానము లెల్లఁ జూచి యటుపైఁ దత్పాత్రి లేకుండినన్. 61

గీ. వారలును దేవళపుటధికారి యైన
జియ్యగారికి విన్నవించిన నతండు
నదరిపడి లేచి మఱియును వెదకవలయు
ప ట్లరసియొందుఁ గానక పరితపించి. 62

క. గిన్నె యిట యున్న దేవర
సన్నిధి నేఁ గంటి వింతజను లీలోన
కన్నపు దొంగలువచ్చిరె
మిన్నక యీగోనివారె మ్రింగి రటంచున్. 63

క. బడిపనులవారి గొల్లల
గుడినంబుల జంగవరునఁ గొని చేకొలఁదిన్
బడిమారెఁ ద్రిదండంబున
నడమఁ గుడి న్నారసింహ మెత్తినరీతిన్. 64

గీ. ఇట్లు గోలాహలంబుగాఁ బెట్టఁ బెట్టి
వీఁక నందఱి నచట మొత్యాఁక చేసి
ముమ్ము మ్మైనయారివేరమ్ము మదికిఁ
బుట్టి యలిఁ దేగెఁ దలవరికొట్టమునకు. 65

సీ. కొన ముక్కుపైనుండి కనుబొమ్మలకు వెళ్ళ
నాభినామంబు సన్నముగఁ దీర్చి
చెవిచెంత కొరగ వేసిన కోరసిగనందు
తెల్లచెంగులబట్టు వెళ్ళఁ గట్టి
అనుకువేళ్ళను గంధముచు నాభినుండి
మూఁపులదాఁక బంగారు వ్రాఁతఁ బూసి
చెఱఁగుదిక్కునఁ దోఁక చెఱఁగు దూలఁగ
నీలికాసెచే హనుమంతు కాసె వేసి
తొడవుఁ గత్తులు గుదెలును గడల నొంటి
పొకవీడెము లమర మైతే కరముల
నొంటరులుగొల్వఁ దలవరి మంటపమున
సధివసించిన దండనాయకునిఁ గాంచి. 66

వ. తీర్థప్రసాదంబు లిచ్చిన నతండు ప్రత్యుత్థానంబు చేసి యందు
కొని వేంచేసిన ప్రయోజనం బేమి యని యడిగిన నతం డిట్ల
నియె. 67

గీ. అవసరము లెల్ల ముగియ ననంతరమున
రాత్రి పవళించువేళ శ్రీరంగశాయి
యానవా లారగించు పదాఁబువన్నె
బంగరపుగిన్నె పోయెను బట్టపగలు. 68

క. ఆసన్నత స్వామికి నిజ
దాసుఁడ వైనట్టినీవు తలవరివని యం
జ్ఞాసిద్ధిఁ జేయఁ గోవెల
లో స్వామిటు లైన నిన్ను లోకులు నగరే. 69

ఉ. పోనడ లేదు గిన్నెఁ గొనిపోయిన ముచ్చులు నూరు వెళ్ళ కీ
లోనె యడఁగి యుండు పురిలో వెదకింపుము చీఁకటిం బర

స్నానము సేయ కుండ నీళ సన్నిధి మా కప రాహ్ణ కాలనే
వానియమముం బటన్నఁ దగువారలఁ బంపి యతండు చయ్యనన్. 70

గీ. ఊరఁ గల్గినయగసాలివారి నెల్ల
నింటివద్దికి నొండొరు నెఱుఁగకుండ
రేయిఁ బిలిపించి శ్రీరంగశాయిగిన్నెఁ
దస్కరుఁడు దీసినట్టివిధంబుఁ జెప్పి. 71

క. కంచును రాగియు వెండియుఁ
గాంచనమును సూక్తికాదికము లగుమణులుం
బంచాణమువారిండ్లకుఁ
గొంచక కొనివత్తు రమ్మికొనుటకుఁ జోరుల్. 72

క. అట్టియది మాకు నెవ్వఁడు
నెట్టన నెఱిఁగించు నాతనికి నిచ్చెద నేఁ
గట్టినయీముప్పటి నే
నెట్టియెడన్ బ్రిచుర మతని నెన్నఁడుఁ జేయన్. 73

వ. ఇట్లు పట్టణంబునం గలలోహకారకుల కెల్లఁ బ్రత్యేకంబుగా రహ
స్యంబునం జెప్ప నట్టియెడ. 74

గీ. అందు వేశ్యాగృహంబున హైమపాత్రిఁ
గన్న యగసాలిబత్తుఁ డాగిన్నెసుద్ది
నేకతంబునఁ దలవరి కెఱుకచేసి
చనియె ఘనమైన మెచ్చుఁ గైకొని ముదమున. 75

వ. దానికిఁ బ్రమోదమానమానసుండై తలవరియు నమ్మరునాఁ డరు
ణోదయంబున. 76

సీ. చలదహఃపత్రికోజ్జ్వలదండకాండముల్
ఘల్లుఘల్లు మనుచు ముంగలఁ జెలంగ
నునుపారఁ జికిలి చేసినవిచ్చుకత్తులు
తపనదీప్తులఁ దళతళ యనంగ

హనుమదాకృతులు వ్రాసినకంచుటరిగలు
జాళించురవళిచే డాలు మించ
పదరుఁగోవ్రులమోఁత కదరి నల్దిక్కుల
నార్తరావములవాయసము లరుగ
ముందటను గంచుకొమ్ము మిన్నంది మొరయ
జారచోరులగుండియల్ జల్లనంగ
వెడలి కోలాహలంబుగా వేశవాటిఁ
జేరి యప్పట్టణముతలవారి గాంచె. 77

వ. అందు. 78

సీ. ఎఱమట్టిపూఁతచే మెఱుగారుగోడలఁ
బై క్రింద నున్నపుఁబట్టియలును
ద్వారబంధమున సిందూరంపుబొట్లును
గడపపైఁ బసపు నక్షతలచాలు
భిత్తిభాగమునఁ గ్రొన్నెత్తురుజిట్టలు
చూరుల మాంసంపుఁదోరణములు
తిన్నెపై నంబికాదేవిపాత్రింబులఁ
బూజ చేసినమద్యపూర్ణఘటము
కలిగి ఘనసారకస్తూరికానుగంధి
గంధపుష్పాక్షతార్చనబంధురాభి
నవకలశభాసిగృహదేవభవనసూచి
తేందిరం బైనయావేశ్యమందిరంబు. 79

దేవదేవియింట బంగారుగిన్నె దొరకుట.

వ. కని తదియబహిర్ద్వారప్రదేశంబునఁ దాను నిలిచి పరివారజననివహంబు నంతర్గృహంబు శోధింపం దగువారిఁ బనిచినంజనివారును. 80

క. అందులఁ దగినగృహంబుల
కందువ లన్నియును వెదకఁగా నొకచోటం

జందనపుమందసంబునఁ
గుందనపుంగోరఁ గాంచి కొని చని దానిన్. 81

క. తలవరిమొదుటం బెట్టిన
నలవేశ్యఁ దదీయమాత నగ్గిన్నియ జి
య్యాలకడకుం గొని చనఁగా
లలనామణితల్లి వారలకు నిట్లనియెన్. 82

క. ఇటు లేమి యెఱుఁగ మేమియు
విటుఁ డొక్కఁడు గిన్నె మాకు వేడుకతోఁ దా
నిట దెచ్చి యిచ్చి యింటను
విటుఁడై యున్నాఁడు దగ వివేకించవయా. 83

వ. అన విని యత్తలవరి యతనిం దోడితెం డని నిజభృత్యులం బనిచి
నం జని వారలు తదీయశయనాగారంబున నున్న యవ్విప్రనారా
యణుం గనుంగొని. 84

క. దండము దండ మిదెవ్వరు
తొండరడిప్పొడులు గిన్నెదొంగ లైనారో
రం డిట వేంచేయుం డిదె
దండ మిడ నవ్వచ్చినాఁడు తలవరి మీకున్. 85

తలవరి విప్రనారాయణుని గిన్నెతో జియ్యరు కప్పగించుట

క. అని బహువిధముల సోల్లుం
ఠనముల నాడుచును దొంగనాసామిని
గొబ్బున వేంచేయుం డనుచును
జని యతనిం జియ్యగారిసమ్ముఖమునకున్. 86

వ. తోడ్కొనిచని యత్తలవరి వారల నక్కనకపాత్రంబుతో జియ్యల
కొప్పించిన నతండు వేశ్యం గనుంగొని యగ్గిన్నియ మీకు నేక్రియం
జేరె నెఱింగింపు మనిన నవ్విప్రనారాయణుం జూపి యది యి
ట్లనియె. 87

సీ. ఈదాసరయ్య తా నేఁడాదినుండి
మాదేవదేవికి విటుఁడై వసించుఁ
దోఁటలో బిఱుమెత్తుచుఁ బ్రసాదము చన్న
వాని నింటికిఁ దెచ్చె వలపుచేత
నెదురు పెట్టెనుగాని యెఱుఁగ మీతనివంకఁ
బడెడుబియ్యము స్వయంపాకమునకు
నెన్నఁడు విడెమైన నియ్య వటంచును
నేను గోపించి యిల్లు వెడలి
పొమ్మనినఁ బోయి యొక చిన్నబమ్మచారి
చేత గిన్నియఁబుత్తెంచె నాతఁ డితని
శిష్యుఁ డనియెఁ బరామరిసించుఁ డనిన
విప్రనారాయణుఁడు సభావితతి కనియె. 88

క. నా కెక్కడిశిష్యుఁడు నే
నేకాంగిని లెన్స తెలియుఁ డిది నిజమైనన్
శ్రీకాంతునిగిన్నియ నే
నీకాంతకుఁ దెచ్చియిచ్చు టిదియును నిజమే. 89

క. ఈమాటే గుఱిసేయుఁడి
యేమాటలకుం బనేమి యిఁక నావుడు న
జ్జామాతమాటలకు వే
శ్యామాత సరోషచేతయై యిట్లనియెన్. 90

గీ. రంగఁ డనుపేరు సైత మెఱుఁగఁజెప్పి
యవ్వఁడుగు శిష్యుఁడను నేనటంచు వచ్చె
నతనిఁ గడు గట్టిచేసెను ననువుదొంగ
కేది గుఱి కల్లతో నిజ మెట్టుదోఁచు. 91

క. తనవంటిపిల్లసికయే
తనకుంబలెఁ దులసిపేర్లు తనవలెనే చా

దనతిరునామము రూపీ
తనివంటి దొకింత నలు పతాం డరయంగన్. 92

చ. వసి నదలించినం బసుచువాఁడు భయంపడి యేడఁ జెప్పునో
తొడిఁబడ నంచు నాని నిటఁ దోడ్కొని తేనక తానె వచ్చి యీ
గడునగిదొంగ మ మ్మొడియఁగఁ జూడు శిష్యుఁడు లేఁడటంచు మున్
గుడికడ దృష్టము ల్వలుకి కొంకు డొకశోధన దీని కెమ్మొయిన్ 93

చ. తెలిపుల మే మెఱుంగుడు మె త్తల్లని సెల్లను బాలటాదు మి
ట్లరయఁగ వేడ్క కాఁడయి యుపాయమునం జెలికానిచే మముం
జెలిచెను బాయఁ బెట్టి యిలు చేర్చెను దేవరసొమ్ముఁ దెచ్చియీ
యలవకువాలి యింతయురి యొపని కానక మోసపోయితిన్. 94

క. అని యిట్లు దేవదేశిజ
సని వాక్యమ్ములును విప్రనారాయణుఁడా
డినమాటలు విని విశ్వ
జ్జనముల సజ్జయ్య ధర్మసభఁ గూర్చిరచెన్. 95

వ. ఇట్లు గూడిన విద్వత్సభాజనుం గొందఱు విప్రనారాయణుం
గనుంగొని. 96

చ. వటుఁడవు యగ్రజన్ముఁడవు వైష్ణవుఁ డౌదవు తాను గ్రమ్మఱ
న్నిటుఁడవు దేవతాధనము వేశ్యకు ముచ్చిలి యిచ్చినాఁడవే
యిటువలె నౌను భ్రష్టుఁడవు హారి జగదీశ్వర రంగ రంగ యీ
కుటిలునిచేత వైష్ణవులకుం దలవంపులు చేసె దిక్కులన్. 97

మ. అభియూతు ల్వొద లీమతంబునకు మాయావాదు లాత్మీయుదు
ర్వ్యభిచారం బది మేరువంతయిన మాయన్నిష్ఠ లే దంద్రు పె
ల్లభియోగింపుదు రస్యదుష్కృతము గోరం తైనఁ గొండంతగాఁ
బ్రభువుల్ హాస్యరసప్రియు ల్మనల నీ సా బైన మన్నింతురే. 98

వ. అని యిట్లు హారిదాసు లయిన శ్రీ వైష్ణవజనంబులు మనంబుల
ఘనం బగుఖేదంబులొందుచుండ నవ్వల నితరమతంబులవారతని
నుద్దేశించి. 99

ఉ. చోరుఁ డనంగ రా దొరులసొమ్ముల ముచ్చిలినం బ్రసన్ను నిన్
జారుఁ డనంగ రాదు పెలుచం బరకాంతలఁ గూడ వీ వనా
చారుఁ డనంగఁ గూడ దనిశంబును వేశ్యలతో రమించినన్
బోరన మీరు లోకనికిఁ బూనెడు బ్రహ్మరథంబు వైష్ణవుల్. 100

వ. అని పొల్లుంతనము లాడుచుండ నాసమయంబున జియ్యరు సభా సదుల కిట్లనియె.

గీ. పరఁగ దేవరసొమ్ము దేవరకుఁ జేరె
దొంగ యెటు పోయె నేమి యనంగఁ జెల్ల
దరసి శిక్షింపఁ కుండిన నాత్మ పదిల
పడదు గావున ముచ్చు నేర్పఱుపవలయు. 102

సభాసదులు విప్రనారాయణునకు శిక్ష విధించుట.

వ. అని మఱియు వేశ్యాంబపలుకులును విప్రనారాయణ వాక్యంబులును సభాంతరంబున సవిస్తారంబుగా వారలకుం దెలిపి ధర్మంబెట్లుండు ననిన వారలు దమలోన. 103

గీ. పెట్టలే దని తర్కించునట్టి విటుని
వేశ్య లూరక పిల్తురే విత్త మీక
హేమపాత్రికఁ జూచి కా కితనిపట్టె
నామములు చూచి పిలిపించినారు మరల. 104

క. ఏఁడాదిబట్టి వేడుక
కాఁ డై యితఁ డింట నుండెఁ గాని యితరుఁ డే
వాఁడు న్లేఁ డని యీపూ
బోఁడి యనియె నితఁడు నట్లు పొందుగఁ జెప్పెన్. 105

క. ఈయర్థంబున గిన్నియ
నీయన యీవలయుఁ గాని యితరులకు వృథా
రోయిడఁ బనేమి యదవద
సేయక యిది ధర్మ మని వచింపుఁడు పెద్దల్ 106

గీ. ఏవ్వ రేని యుఁ గొనిపోయి యీర గిన్న
నడిచి పోవదు వారింటికడకుఁ దాన
యొకలు గొనిపోయి యొసఁగఁ బ్రయోజనంబు
గలుగ దటుగాన నీతఁడీవల యుదీని 107

ఉ. కొంచక రేయుచు బలువ గోవెల కీఁతను పువ్వుదండ ల
ర్పించు నెపంబునం బ్బరిచరింపుచు నుండినటుండి యొయ్య నే
పంచను బొంచి యర్చకులు వర్దఁ దొలంగిన నందు చూచి లం
కించఁగ నోపు నీవనిఁడిగిన్నియ సంశయ మేల దీనికిన్. 108

వ. అని నిశ్చయించి యువ్విప్రనారాయణుండుఁ జోరత్వం బాపా
దించి సభాసదులందఱు నేతత్వంబున నత్తెఱంగు జియ్య కెఱిం
గించిన విని యతండు దీనికిం దగుశాస్తి యెట్లుండు ననిన వార
లిట్లనిరి. 109

ఆ. ధనముఁ గొనుట యొండెఁ దలగొఱుగుట యొండె
నాలయంబు వెడల నడుచు టొండెఁ
గాని చంపఁ దగినకార్యంబుఁ జేసినఁ
జంపఁ దగదు విప్రజాతిఁ బతికి. 110

క. అని విజ్ఞానేశ్వరునివ
చన మున్నది గాన నట్టిశాస్తి యొకటి యీ
యన కొనరింపం దగు న
య్యనువుగఁ జేయించి పంప నగు నొండెడకున్. 111

ఆ. ధనము నెరయ లేదు తల ముందె గొఱిగించు
కొన్నవాఁడు గాన నున్నతలఁపు
లుడిగి సీమ వెడల నడచుట శాస్త్రోక్త
శిక్ష యితని కట్లు సేయుఁ డనుచు 112

శా. ఈమాడ్కి న్గుడిజియ్యతోడ సభవారేకోక్తిగా నాడఁగా
నామాటల్విని దీనవక్త్రమువదనుం డై విప్రనారాయణుం

డీమే నేటికి దొంగ నై చనిన న న్నెవ్వారైన మన్నింతురే
సీమ౯ సిద్ధము నాదు దేహము విసర్జింతు న్మహాప్రీతిగ౯. 113

వ. అని యిట్లు తనుత్యాగంబునకుఁ గృతనిశ్చయుండై.

సీ. అరయ శీతాంశుసోదరియును నజుఁడును
వాలు నిల్లాలుఁ దొల్చూలు నగుచు
హరుఁడు నండజకులేశ్వరుఁడు సాగరుఁడును
దేహంబు వాహంబు గేహమగుచు
నరుఁడు కంసక్షమావరుఁడును మరుఁడును
మిత్రుండు శత్రుండు పుత్రుఁడగుచు
హేమంబు శిఖిపించదామంబు నామంబు
పొంబట్టుఁ దలచుట్టు బొట్టు నగుచు
గౌస్తుభ మణీవరంబు గంగాఘరంబు
కెంపుపతకంబు పాదంబు సొంపునగుచుఁ
వెలయు నేదేవుఁ డాదేవు నిలిపె నాత్మ
రంగనాథుఁ దిరిలోకాంతరంగనాథు. 114

వ. ఆసమయంబున. 115

శ్రీరంగనాథుడు సభకు విచ్చేయుట.

సీ. నికటాక్షశశిభాను లోకట సహస్రహా
కరముల శంఖచక్రములు మెఱయ
శ్రీకాంత వక్షస్థలీకౌస్తుభంబున
బంగారుప్రతిమ నాఁ బ్రతిఫలింప
ఛత్రాయమాన శేషఫణామణిప్రభ
దిననాథదీప్తులఁ బొనుగుపఱుప
వాయుభక్షణమునీశ్వరులు సురలు నంఘ్రి
సరసిజంబులకును శిరసు లొగ్గ

వాసవానలయమదైత్యవరుణవాయు
వైశ్రవణశర్వగీర్వాణవరులు గొలువఁ
గరుణఁ బ్రత్యక్షమయ్యె భక్తపరిజాంత
రంగవాంఛాప్రదాయి శ్రీరంగశాయి 116

సీ. రభటిల్లుదివ్యదుందుభినినాదంబులు
గంభీరగరావిజృంభణముగ
నటియించునప్సరఃకుటిలాలకావళి
పరిచురవిద్యుల్లతానిచయముగను
పరిసరించుదేవతావిసరరత్నవిభూష
లమరేంద్రచాపవిభ్రమములుగను
వడిరాలుపూఁదేనెజడివానసోనలు
ధారాళధారాంబులూరముగను
విపరినారాయణాత్మభూమిప్రవృద్ధ
వేదనాగ్రీష్మసంతాపనోదనముగ
మెలఁగునంబరచరులనుమేఘతతులు
గురిసె నప్పుడు మందారకుసుమవృష్టి. 117

వ. అంతన విప్రనారాయణుం డాదినారాయణదివ్యమంగళవిగ్రహంబు లోచనానందంబుగా సందర్శించి రోమాంచకంచుకితసర్వాంగుండై సాష్టాంగదండప్రణామం బాచరించి కేలుదోయి ఫాలభాగంబున నంగీలించి. 118

సీ. సతతక్రియాశిక్షాచరణాయ శరణాయ
పావనాయ సురాధిపావనాయ
హరిదశ్వరజనీచరాక్షాయ రక్షాయ
శంకరాయ నిజాప్తశంకరాయ
సనకాదిహృదయరంజనకాయ జనకాయ
నాయకాయ్య గిరీశసాయకాయ

హేలాశయనశార్ఙ్గవేశాయ యీశాయ
కారణాయ సబాధువారణాయ
దేవ రంగేశ తే నమస్తే నమోస్తు
దేవ మాం పాహి వహో త్వ మేవ శరణ
మన్యద్దైవం వినా త్వా మహం నవేద్మి
సర్వసాక్షీభవాన్ సమస్తమపివేత్సి. 119

క. కుధరధనుర్ధరముఖ్యావి
బుధరాజస్తుత్య మిమ్ముఁబొగడ నవిద్యా
త్మధరుఁడ సనర్హుఁడ నే
సుధరస్పందన మొనర్ప నఖిలాధీశా. 120

క. నాపయిని దేవతావి
త్తాపహరణనింద ప్రాప్తమైనది దీనిం
బాపి విమలాత్మఁ జేయు ద
యాపర లక్ష్మీశ త్రిభువనైకనివేశా. 121

వ. అనిన నద్దేవుండు కోవెలపారుపత్తెంబున నధికారి యైన జియ్యరున
కిట్లనియె. 122

క. లీలావినోదమునకై
యీలాగున నేను వీరి నిరువుర రతిరా
ట్కేళిం గూర్చితి మద్వస
మాలిక యితఁడప్సరఃప్రమద యీసతియున్. 123

క. కోవెల నుండఁగఁ గైకొని
యీవెలఁదికి గిన్నె నేన యిచ్చితి నది గై
కో వచ్చెనె మరలఁగ నా
యీవికిఁ దిరుగొందుఁ గలదె యెప్పటికైనన్. 124

వ. అని యానతిచ్చి సకలజనులు గనుంగొన నయ్యాదినారాయణుండు
విప్రనారాయణు శరీరంబునఁ బ్రవేశించె నందుల కాశ్చర్యధుర్యు
లై యఖిలజనంబు లతని కత్యంతభయభక్తివినయసంభ్రమంబు
లం బునఃపునరభివందనంబు లాచరించి రంత. 125

గీ. బ్రహ్మసభయెల్ల భక్తి నప్పరమవైష్ణ
వోత్తముని బ్రహ్మరథమున నునిచి పట్ట
ణమున కేగించి రధికసంభ్రమము మీఱ
జియ్య ముందఱికొమ్మునఁ జేరి మోప 126

గీ. ఇవ్విధంబునఁ బట్టణంబు చేరి రంగ
ధాముసన్నిధి కరిగి యతండు దండ
వత్ప్రణామంబు లిడి తిరువాయిమొడిప్ర
బంధసూక్తుల వినుతు లర్పణ మొనర్చె. 127

శా. ఆరూఢాత్మవయోమదాంధతను శంకాతంకముల్ లేక స్వే
చ్ఛాకీర్తి న్గడు నే నొనర్చినయనాచారంబు లోఁగొంటి నీ
కారుణ్యంబున కేది మేర యని వక్కాణింతు రంగేశ యో
శ్రీరంగేశ్వర శాశ్వతశ్రుతిశిరస్సింహాసనాధీశ్వరా. 128

శా. శ్రీరంగత్కుచకుంభపాళి శిఖరోచిర్మండలిన్ దుగ్ధపా
థోరాశిన్ దులసీవనంబునఁ బ్రదీపద్యుతిన్ బలెన్ మన్మనో
గారాప్తి న్వసియించి సంసరణదుఃఖంబు న్నివారింపు మో
శ్రీరంగేశ్వర శాశ్వతశ్రుతిశిరస్సింహాసనాధీశ్వరా. 129

వ. అనుచు సన్నుతించినఁ బునఃప్రసన్నుండై యతండు కోరినయట్ల
యొసంగి యద్దేవదేవుం డిట్లనియె. 130

క. వనజభవవంశవర్ధన
ఘన మగునీపుష్పమాలికాకైంకర్యం
బున నీకుఁ గల్గు సంతత
మును మత్సామీప్యపదవి ముల్లోకములన్. 131

౧. వసుధ న్నామకగోపికాజనరతివ్యాపార మేలిల వే
దశమంబై వెలసెం దదీయసరణిం ద్వత్పుణ్యచారిత్రము౯
దెసలం బ్రస్తుతి కెక్క దీని వినవే విప్పించిన న్వ్రాసిన౯
రసనం జేర్కొనఁ గన్న వారలకు మద్రాజ్యంబు నేనిచ్చెద౯. 132

శ్రీరంగనాథుఁడు విప్రనారాయణున కాళ్వారునామమిచ్చుట.

గీ. అనఘ తొండరడిప్పొడియనఁగఁ బరఁగు
నీకు నాళ్వారిపేరు నేఁ గాక యనియె
నతఁడు తొండరడిప్పొడియాళువార
లనఁగఁ బ్రఖ్యాతిఁ జెలువొందె నవనియందు. 133

గీ. జియ్యరును దేవదేవికి నెయ్య మెసఁగ
విహితవస్త్రాభరణ సమన్వితముగాఁగఁ
గనకపాత్రి సమర్పించి తనువుటయును
న త్తలిరుఁబోఁడియు విర క్తచి త్తయగుచు. 134

క. పెరుమాళ్ళకు నాగిన్నియ
యిరుమడుగులపసిఁడి గాన్క యిడి తన కదియే
తిరువారాధనగాఁ గొని
సిరివరు రంగేశ్వరుని భజింపుచు నుండె౯. 135

ఉ. న్యాయగుణప్రదీపన వనచ్ఛవిలజ్జిత భారతీభవా
వ్యాయతనవ్యదేహ చరణాబ్జకృతారిత తద్విదేహ య
త్యాయతబాహుదండ విహితాహవచండ సుబాహుదండ గా
ధేయమఖాధ్వరక్షణ సుధీజనబోధన యాధ్వరక్షణా. 136

క. దశరథరాజపురాజ
న్నశతకృతాగణ్య పుణ్యమందార ఫలా
న్వశరీర చాపటంకా
రశరద్గర్జాజి తేందర రాజమృగేంద్రా. 137